

การใช้กฎอัยการศึก

การประกาศใช้กฎอัยการศึกที่ใดดำเนินการมาแล้ว

ประเทศไทยหลังเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตย ได้มีการประกาศใช้กฎอัยการศึกมาแล้วรวม ๑๐ ครั้ง คือ

๑. ประกาศใช้กฎอัยการศึกในพื้นที่จังหวัดใหญ่ทหารบก กรุงเทพฯ ตั้งแต่ วันที่ ๑๒ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๗๖, ๑๙๑๕^๑ และต่อมาได้มีการประกาศแก้ไขกำหนดเขตในการประกาศกฎอัยการศึก ในท้องที่นครหลวงกรุงเทพฯ กับมณฑลอยุธยา^๒ ประกาศเลิกใช้กฎอัยการศึก (ตามฉบับที่ ๑, ๒) เมื่อวันที่ ๒๒ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๗๖^๓

๒. ประกาศใช้กฎอัยการศึกในพื้นที่รวม ๒๔ จังหวัด คือ เชียงราย น่าน อุตรดิตถ์ เลย ชัยภูมิ อุดรธานี หนองคาย ขอนแก่น นครพนม ร้อยเอ็ด มหาสารคาม สกลนคร นครราชสีมา อุบลราชธานี ศรีสะเกษ สุรินทร์ บุรีรัมย์ ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา

---

^๑"ประกาศใช้กฎอัยการศึกในพื้นที่จังหวัดใหญ่ทหารบก กรุงเทพฯ" ราชกิจจานุเบกษา ๕๐ (๑๒ ตุลาคม ๒๔๗๖) : ๕๙๗.

^๒"ประกาศแก้ไขกำหนดเขตในการประกาศกฎอัยการศึก," ราชกิจจานุเบกษา ๕๐ (๑๒ ตุลาคม ๒๔๗๖) : ๖๕๘.

^๓"ประกาศเลิกใช้กฎอัยการศึก," ราชกิจจานุเบกษา ๕๐ (๒๑ พฤศจิกายน ๒๔๗๖) : ๖๕๕.

นครนายก ระยอง ชลบุรี จันทบุรี และตราด ตั้งแต่วันที่ ๗ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๘๔^๑ ประกาศเลิกโรงเรียนการศึก (ตามฉบับที่ ๔) เมื่อวันที่ ๒๒ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๔๘๔, ๐๖๐๐^๒

๓. ประกาศเลิกโรงเรียนการศึก ในพื้นที่ทุกจังหวัดที่ราชอาณาจักร ตั้งแต่ วันที่ ๑๐ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๔^๓ ประกาศเลิกโรงเรียนการศึก (ตามฉบับที่ ๖) เมื่อวันที่ ๒๓ มกราคม พุทธศักราช ๒๔๘๕^๔

๔. ประกาศเลิกโรงเรียนการศึก ในพื้นที่จังหวัดพระนคร และธนบุรี ตั้งแต่ วันที่ ๓๐ มิถุนายน พุทธศักราช ๒๔๘๔, ๑๐๐๐^๕ ประกาศเลิกโรงเรียนการศึก (ตามฉบับที่ ๘) เมื่อวันที่ ๖ กันยายน พุทธศักราช ๒๔๘๔, ๑๐๐๐^๖

^๑ "ประกาศเลิกโรงเรียนการศึก," ราชกิจจานุเบกษา ๕๘(๗ มกราคม ๒๔๘๔) : ๕๔.

^๒ "ประกาศเลิกโรงเรียนการศึก," ราชกิจจานุเบกษา ๕๘(๒๓ พฤษภาคม ๒๔๘๔)

: ๖๖๔.

^๓ "ประกาศเลิกโรงเรียนการศึก," ราชกิจจานุเบกษา ๕๘(๑๐ ธันวาคม ๒๔๘๔)

: ๑๗๘๑.

^๔ "ประกาศเลิกโรงเรียนการศึก," ราชกิจจานุเบกษา ๖๓(๒๕ มกราคม ๒๔๘๕)

: ๖๐.

^๕ "ประกาศเลิกโรงเรียนการศึก," ราชกิจจานุเบกษา ๖๘(๓๐ มิถุนายน ๒๔๘๔)

: ๓.

^๖ "ประกาศเลิกโรงเรียนการศึก," ราชกิจจานุเบกษา ๖๘(๖ กันยายน ๒๔๘๔)

: ๑.

๕. ประกาศพระบรมราชโองการ ให้ใช้กฎอัยการศึกในพื้นที่หัวราชอาณาจักร
 ตั้งแต่แต่วันที่ ๑๖ กันยายน พุทธศักราช ๒๕๐๐, ๒๓๐๐^๑ ประกาศเลิกใช้กฎอัยการศึก
 ในเขตพื้นที่บางจังหวัด คงประกาศใช้เฉพาะ ๒๖ จังหวัดคือ พระนคร ธนบุรี นครปฐม
 นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ สมุทรสงคราม สมุทรสาคร สุพรรณบุรี ราชบุรี กาญจนบุรี
 เพชรบุรี ประจวบคีรีขันธ์ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี ระยอง จันทบุรี ตราด นครนายก ปราจีนบุรี
 พระนครศรีอยุธยา สระบุรี ลพบุรี สิงห์บุรี อ่างทอง และชัยนาท ประกาศเมื่อวันที่ ๓
 ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๐๑^๒ ต่อมาโดยประกาศเลิกใช้กฎอัยการศึกในพื้นที่จังหวัดที่ยังมิได้
 ยกเลิกทุกจังหวัด (ตามฉบับที่ ๑๐, ๑๑) เมื่อวันที่ ๑๐ มกราคม พุทธศักราช ๒๕๐๑,
 ๐๖๐๐^๓

๖. ประกาศใช้กฎอัยการศึก ในพื้นที่หัวราชอาณาจักร ตั้งแต่วันที่ ๒๐
 ตุลาคม ๒๕๐๑, ๒๑๑๓^๔ ประกาศเลิกใช้กฎอัยการศึกในบางจังหวัด (๓๗ จังหวัด)

^๑ "ประกาศพระบรมราชโองการให้ใช้กฎอัยการศึก," ราชกิจจานุเบกษา ๗๔
 (๑๖ กันยายน ๒๕๐๐) : ๒.

^๒ "ประกาศเลิกใช้กฎอัยการศึก," ราชกิจจานุเบกษา ๗๔ (๔ ตุลาคม
 ๒๕๐๐) : ๘.

^๓ "ประกาศเลิกใช้กฎอัยการศึก," ราชกิจจานุเบกษา ๗๕ (๑๐ มกราคม
 ๒๕๐๑) : ๖.

^๔ "ประกาศใช้กฎอัยการศึก," ราชกิจจานุเบกษา ๗๕ (๒๐ ตุลาคม
 ๒๕๐๑) : ๑๗.

เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๑๔, ๐๖๐๐ คงเหลืออยู่ ๓๔ จังหวัด ในท้องที่
ที่ทางราชการได้ประกาศเป็นเขตแพร่ กอิม การกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์^๑

๓. ประกาศใช้กฎอัยการศึกในพื้นที่ทั่วราชอาณาจักร ตั้งแต่วันที่ ๑๗

พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๕๑๔, ๒๐๑๑^๒

๔. ประกาศเลิกใช้กฎอัยการศึกในบางจังหวัด คงประกาศใช้เฉพาะ ๓๐

จังหวัด คือ จังหวัดกาฬสินธุ์ เชียงราย ตรัง ตาก นครพนม นครราชสีมา นครศรีธรรมราช
นราธิวาส น่านหนองคาย บุรีรัมย์ ประจวบคีรีขันธ์ ปราจีนบุรี ปัตตานี พัทลุง พิษณุโลก
เพชรบุรี เพชรบูรณ์ บะลา ราชบุรี เลย ศรีสะเกษ สกลนคร สงขลา สตูล สุราษฎร์ธานี
สุรินทร์ อุตรดิตถ์ อุบลราชธานี ทั้งนี้ตั้งแต่วันที่ ๒๐ มีนาคม พุทธศักราช
๒๕๑๗ เวลา ๐๖.๐๐ นาฬิกา เป็นต้นไป^๓ ต่อมาที่ประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติทำหน้าที่
รัฐสภาครั้งที่ ๔ ได้มีมติให้ความเห็นชอบในการใช้กฎอัยการศึกใน ๓๐ จังหวัดนี้ไปจน
สิ้นเดือนมีนาคม พุทธศักราช ๒๕๑๘^๔

^๑ "ประกาศเลิกใช้กฎอัยการศึก," ราชกิจจานุเบกษา ๘๘ (๑ มิถุนายน ๒๕๑๔) : ๓

^๒ "ประกาศใช้กฎอัยการศึก," ราชกิจจานุเบกษา ๘๘ (๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๔) : ๓๐.

^๓ "ประกาศเลิกใช้กฎอัยการศึก," ราชกิจจานุเบกษา ๘๑ (๑๕ มีนาคม ๒๕๑๗) : ๓๘.

^๔ "การประชุมสภานิติบัญญัติแห่งชาติ," ราชกิจจานุเบกษา ๘๑ (๑ พฤศจิกายน ๒๕๑๗) : ๑๖.

๙. ประกาศเลิกใช้กฎอัยการศึกในบางจังหวัด คือ จังหวัดนครราชสีมา และจังหวัดราชบุรี ตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พุทธศักราช ๒๕๑๔ เวลา ๑๖.๐๐ นาฬิกา ^๑ และกามมติที่ประชุมรัฐสภาครั้งที่ ๒/๒๕๑๔ (สามัญสมัยแรก) เมื่อวันที่ ๓๑ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๑๔ ให้ความเห็นชอบในการใช้กฎอัยการศึกใน ๒๔ จังหวัด คือ จังหวัดกาฬสินธุ์ เชียงราย หนองคาย นครพนม นครศรีธรรมราช นราธิวาส น่าน หนองคาย บุรีรัมย์ ประจวบคีรีขันธ์ ปราจีนบุรี ปัตตานี พัทลุง พิษณุโลก เพชรบุรี เพชรบูรณ์ ยะลา เลย ศรีสะเกษ สกลนคร สงขลา สตูล สุราษฎร์ธานี สุรินทร์ อุตรดิตถ์ และอุบลราชธานี ๒๕ ไปอีกจนถึงสิ้นเดือนมีนาคม พุทธศักราช ๒๕๑๕ ^๒
๑๐. ประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร ตั้งแต่วันที่ ๖ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๑๕, ๑๙๑๐ ^๓ ที่ประชุมวุฒิสภาทำหน้าที่รัฐสภาลงมติเห็นชอบให้ใช้กฎอัยการศึกในเขตพื้นที่จังหวัดต่าง ๆ รวม ๒๔ จังหวัดต่อไปอีกจนถึงวันสิ้นเดือนมีนาคม พุทธศักราช ๒๕๒๐ ^๔

^๑ "ประกาศเลิกใช้กฎอัยการศึก," ราชกิจจานุเบกษา ๘๒ (๒ พฤษภาคม ๒๕๑๔) : ๑๖.

^๒ "ประชุมรัฐสภาครั้งที่ ๒/๒๕๑๔," ราชกิจจานุเบกษา ๘๒ (๑๕ เมษายน ๒๕๑๔) : ๑๐๐๕.

^๓ "ประกาศใช้กฎอัยการศึก," ราชกิจจานุเบกษา ๘๓ (๖ ตุลาคม ๒๕๑๕) : ๖.

^๔ "ประกาศใช้กฎอัยการศึก," ราชกิจจานุเบกษา ๘๓ (๓๐ มีนาคม ๒๕๑๕) : ๓๕๕.

กรณีที่จะประกาศใช้กฎอัยการศึก

พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พุทธศักราช ๒๔๘๗ นี้ จะยังไม่มีผลบังคับหากยังมิได้มีการประกาศ ลักษณะของพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก จึงแตกต่างไปจากกฎหมายอื่น เพราะกฎหมายอื่นนั้นเมื่อตราขึ้นเป็นกฎหมายแล้ว จะมีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายทันที แต่กฎอัยการศึกนั้น แม้จะตราขึ้นเป็นกฎหมายแล้วก็ตาม แต่ยังมีผลบังคับใช้ตามกฎหมายนั้นไม่ จะมีผลใช้บังคับได้ต้องมี การประกาศให้ใช้กฎอัยการศึกเสียก่อน และการประกาศใช้กฎอัยการศึกนั้นจะใช้บังคับทั่วพระราชอาณาจักร หรือส่วนใดส่วนหนึ่งของพระราชอาณาจักรก็ได้ (มาตรา ๒ และ ๓ แห่งกฎอัยการศึกฯ)

กรณีที่จะประกาศใช้กฎอัยการศึกได้มีอยู่ ๓ กรณี คือ

๑. การประกาศใช้กฎอัยการศึกเมื่อมีเหตุจำเป็น

มาตรา ๒ แห่งกฎอัยการศึก พุทธศักราช ๒๔๘๗ แก้ไขเพิ่มเติมกฎอัยการศึก พุทธศักราช ๒๔๘๗ พ.ศ. ๒๔๘๘ บัญญัติว่า "เมื่อเวลามีเหตุอันจำเป็นเพื่อจะไต่กรำหาความเรียบร้อย ปราศจากโทษซึ่งจะมีมาจากภายนอก หรือภายในพระราชอาณาจักรนั้นแล้ว จะต้องมีประกาศพระบรมราชโองการให้ใช้กฎอัยการศึกทุกมาตรา หรือแต่บางมาตรา หรือขอความส่วนใดส่วนหนึ่งของราชอาณาจักร หรือตลอดทั่วราชอาณาจักร และถ้าได้ประกาศใช้เมื่อใดหรือ ณ ที่ใดแล้ว บรรดาขอความในพระราชบัญญัติหรือบทกฎหมายใด ๆ ซึ่งขัดกับความของกฎอัยการศึกที่ให้ใช้บังคับต้องระงับและใช้บทบัญญัติของกฎอัยการศึกที่ให้ใช้บังคับนั้นแทน"

ข้อที่น่าพิจารณาในชั้นนี้ก็คือ คำว่า "เมื่อเวลามีเหตุอันจำเป็นว่าจะพิจารณาให้ มีขอบเขตเพียงใด คำว่า เหตุอันจำเป็นเป็นคำกว้าง หมายรวมถึงเมื่อเวลา มีสงคราม การจลาจล หรือเหตุอื่นที่มีไรจลาจลควย เช่น การลอบวางเพลิงหลาย ๆ แห่ง เป็นต้น การพิจารณาจึงขึ้นอยู่กับสภาวะและสถานการณ์ในขณะนั้น

๒. การประกาศใช้กฎอัยการศึกเมื่อมีสงคราม

คำว่า "สงคราม" มีผู้ให้ความหมายไว้หลายท่าน คือ

"สงคราม คือการต่อสู้ระหว่างรัฐตั้งแต่ ๒ รัฐขึ้นไปโดยกองทัพ เพื่อจุดประสงค์ที่จะล้มล้างอำนาจซึ่งกันและกัน"^๑

"สงคราม คือการต่อสู้โดยใช้กำลังอาวุธ ระหว่างชาติหรือรัฐ หรือระหว่างคณะบุคคลในรัฐเดียวกัน ด้วยความมุ่งหมายต่าง ๆ กัน หรือเป็นการต่อสู้ด้วยอาวุธระหว่างหมู่คณะหรือชาติที่เป็นศัตรูกัน"^๒

"สงคราม คือการใช้กำลังและอาวุธเข้าต่อสู้กันระหว่างชาติ หรือสภาวะการณ์ตามกฎหมายเกี่ยวกับการใช้กำลังอาวุธประจันหน้ากันระหว่างรัฐต่าง ๆ"^๓

ว่าโดยสรุปการสงครามหมายถึงการต่อสู้ด้วยกองทัพระหว่างรัฐซึ่งเกิดจากเจตนาที่จะทำสงครามของทั้งสองฝ่าย หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งและกระทำเพื่อประโยชน์ของชาติ

สงครามแบ่งออกได้เป็น ๒ อย่าง คือ สงครามที่มีการประกาศ และสงครามที่ไม่มีการประกาศ^๔

^๑ Lauterpacht Oppenheim's, International Law, Vol II : (Long Mans, Green and Co., 1958), p. 202.

^๒ Webster's New Twentieth Century Dictionary Unabridged, Second Edition. (The World Publishing Company; 1971), p. 2059.

^๓ สุเทพ อัคราณ , กฎหมายระหว่างประเทศกับการเมืองระหว่างประเทศ พจนานุกรมและเอกสาร. (มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์, ๒๕๑๕), หน้า ๔๖๘.

^๔ เรื่องเดียวกัน.

ในปัจจุบัน มีการแบ่งประเภทสงครามแตกต่างกันออกไป ได้แก่

ก. สงครามเย็น คือสภาวะอันตึงเครียดที่เกิดขึ้นระหว่างชาติ โดยนำเอามาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการเมืองการเศรษฐกิจ เทคโนโลยี การสังคม จิตวิทยา กำลังคล้ายทหาร และมาตรการทางทหาร ซึ่งไม่ใช่กำลังทหารประจำการ ทำการพิพาทกันด้วยอาวุธโดยเปิดเผย

ข. สงครามจำกัด เป็นการพิพาทกันด้วยอาวุธ ยังไม่ถึงขั้นสงครามทั่วไป มีการใช้กำลังทหารของสองชาติหรือมากกว่าเข้าปฏิบัติการอย่างเปิดเผย โดยไม่คำนึงถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น

ค. สงครามทั่วไป เป็นการพิพาทกันด้วยอาวุธระหว่างชาติมหาอำนาจต่าง ๆ ซึ่งกรณีใดใช้ทรัพยากรทั้งสิ้นของคน

ข้อพิจารณาในเรื่องสงครามนั้นจะถือว่าสงครามทุกประเภทเป็นสาเหตุให้มีการประกาศใช้กฎอัยการศึกได้หรือไม่ เพราะบางประเภทนั้นอาจไม่ถึงขั้นการใช้กำลังเข้าดำเนินการ แต่ผลที่เกิดขึ้นมีมาก มีผลกระทบสะท้อนทั้งในด้านการเมือง การเศรษฐกิจ การสังคม ตลอดจนขวัญของประชาชน

๓. การประกาศใช้กฎอัยการศึกเมื่อมีการจลาจล

ก. คำว่า การจลาจล มีความหมายตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๑๕ ซึ่งได้แก่การกระทำความผิด ผู้ใดมีผู้คุมกันตั้งแต่สิบคนขึ้นไป ใช้กำลังประทุษร้าย หรือเชื่อว่าจะใช้กำลังประทุษร้าย หรือกระทำการอย่างหนึ่งอย่างใดให้เกิดความวุ่นขึ้นในบานเมือง....."

โรงเรียนเสนาธิการทหารบก, การยุทโธปกรณ์กำลังกองทัพบกในสนาม
(มิถุนายน ๒๕๑๘), หน้า ๖ - ๘.

ข. คำว่าการจลาจลตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. ๒๔๘๓ ได้ให้ความหมายคำว่า จลาจลไว้ว่า "จลาจล (จะลาจน) ว. วุ่นวายใหญ่ บั่นบ่วนใหญ่ หนักหนว เช่น สำเภาก็มิได้จลาจล"

ตัวอย่างที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึกโดยอาศัยเหตุจลาจลเกิดขึ้นเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๖ สมัยที่พันเอกพล พดพยุหเสนา ดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการทหารบก ได้ประกาศใช้กฎอัยการศึกในพื้นที่จังหวัดใหญ่ทหารบก กรุงเทพฯ สาเหตุเนื่องมาจากกองทหารบก ที่มาจากจังหวัดนครราชสีมา เกิดยิงกับกองทหารทางกรุงเทพฯ ดังนี้

ประกาศใช้กฎอัยการศึก
ในพื้นที่จังหวัดใหญ่ทหารบกกรุงเทพฯ

อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พุทธศักราช ๒๔๕๗ มาตรา ๔ ซึ่งมีความว่าเมื่อมีสงครามหรือจลาจลขึ้นแห่งใด ให้ผู้บังคับบัญชาทหาร ณ ที่นั้น ซึ่งมีกำลังอยู่ใต้บังคับไม่น้อยกว่าหนึ่งกองพันหรือเป็นผู้บังคับบัญชาในป้อมหรือที่มั่นอย่างใด ๆ ของทหาร มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึกได้นั้น

บัดนี้ได้เกิดมีการจลาจลขึ้นในจังหวัดใหญ่ทหารบกกรุงเทพฯ ซึ่งฝ่ายทหารมีความจำเป็นต้องใช้อำนาจและกำลังทหาร เข้าทำการระงับปราบปราม เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อย

เพราะฉะนั้นจึงให้ใช้กฎอัยการศึกในพื้นที่จังหวัดใหญ่ทหารบกกรุงเทพฯ ตั้งแต่วันที่ ๑๒ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๗๖ เวลา ๑๘.๔๕ นาฬิกาเป็นต้นไป

นายพันเอก พระยาพลพดพยุหเสนา

ผู้บัญชาการทหารบก

ประกาศมา ณ วันที่ ๑๒ ตุลาคม พุทธศักราช ๒๔๗๖

คำบลกุศลิก จังหวัดพระนคร °

° "ประกาศใช้กฎอัยการศึกในพื้นที่จังหวัดใหญ่ทหารบก กรุงเทพฯ "

ราชกิจจานุเบกษา ๕๐ (๑๒ ตุลาคม ๒๔๗๖) : ๔๔๗.

พระราชอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึก

๑. พระมหากษัตริย์

ในปัจจุบันประเทศไทยมีการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยอาศัยรัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๒๐ ก่อนหน้าประกาศใช้รัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักรฉบับนี้ ประเทศไทยมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๙ บังคับใช้อยู่ เมื่อพิจารณาถึงพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ซึ่งถือเป็นธรรมเนียมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีรัฐธรรมนูญเป็นกฎหมายสูงสุดนั้น พระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ย่อมกำหนดไว้ในรัฐธรรมนูญ ในรัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับที่กล่าวมาข้างต้นนั้นมิได้กำหนดพระราชอำนาจในการประกาศใช้และเลิกใช้กฎอัยการศึกไว้ อย่างไรก็ตามรัฐธรรมนูญทั้งสองฉบับนี้ก็วิวัฒนาการมาจากรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ นั้นเอง รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๙ เป็นรัฐธรรมนูญฉบับปฏิรูป มีความมุ่งหมายที่จะวางหลักให้มีความสันนาระตักคองแยแ่การใชแ่และมีความอนตัวพอสมควร ส่วนรัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พุทธศักราช ๒๕๒๐ นั้น ก็จัดทำขึ้นด้วยความมุ่งหมายที่จะใช้เป็นรัฐธรรมนูญการปกครองชั่วคราวในขณะที่รอการร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ ซึ่งจะร่างแล้วเสร็จในอนาคตอันใกล้ ดังนั้นในส่วนนี้จะได้พิจารณาอำนาจในการประกาศใช้และเลิกใช้กฎอัยการศึก โดยพิจารณาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๙ เป็นเกณฑ์

ตามมาตรา ๑๙๓ วรรคหนึ่งแห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๙ บัญญัติว่า "พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการประกาศใช้และเลิกใช้กฎอัยการศึก ตามลักษณะและวิธีการตามกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก" ^๑ เมื่อพิจารณา

^๑ "รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๙," ราชกิจจานุเบกษา

ตามบทบัญญัติแล้วจะเห็นได้ว่า รัฐธรรมนูญฉบับนี้ได้กำหนดให้อำนาจการประกาศใช้ และเลิกใช้กฎอัยการศึกเป็นของพระมหากษัตริย์ และจะทรงประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร หรือแค่ส่วนหนึ่งส่วนใดของราชอาณาจักร หรือทุกมาตรา บางมาตรา หรือขอความส่วนใดส่วนหนึ่งของมาตราก็ได้ ทั้งนี้เนื่องจาก รัฐธรรมนูญได้กำหนดฐานะของพระมหากษัตริย์ในทางกฎหมายไว้แล้ว โดยกำหนดให้พระมหากษัตริย์ทรงดำรงตำแหน่งประมุขของประเทศและทรงเป็นผู้ใช้อำนาจอธิปไตยอันเป็นของปวงชนชาวไทย โดยบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญ กล่าวคือทรงใช้อำนาจนิติบัญญัติทางรัฐสภา ทรงใช้อำนาจบริหารทางคณะรัฐมนตรี และทรงใช้อำนาจตุลาการทางศาล ในสมัยโบราณพระมหากษัตริย์ไทยทรงเป็นนักรบ เป็นผู้นำกองทัพเข้าประจันบานกับอริราชศัตรู ด้วยพระองค์เอง ดังนั้นพระองค์จึงทรงดำรงตำแหน่งจอมทัพไทยสืบเนื่องมาในยุคนปัจจุบันด้วย ด้วยเหตุนี้เอง รัฐธรรมนูญจึงถวายพระราชอำนาจในการที่จะทรงประกาศใช้และเลิกกฎอัยการศึก ตามกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึกได้

อย่างไรก็ดี แม้จะได้กำหนดพระราชอำนาจของพระมหากษัตริย์ไว้ในรัฐธรรมนูญแล้วก็ตาม แต่ตามประเพณีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขนั้น พระมหากษัตริย์ ทรงอยู่ในฐานะอันเป็นที่เคารพสักการะ ผู้ใดจะละเมิดมิได้ หลักข้อนี้สืบเนื่องมาจากหลักที่ว่า The King can do no wrong ดังนั้นผู้ใดจะกล่าวหาหรือฟ้องร้องพระมหากษัตริย์ในทางใด ๆ มิได้เลย และด้วยเหตุนี้เองพระราชกรณียกิจก็ พระบรมราชวินิจฉัยทั้งหลายที่พระองค์ทรงกระทำในฐานะประมุขของประเทศจึงต้องมีผู้รับสนองพระบรมราชโองการ ดังนั้นรัฐธรรมนูญจึงกำหนดไว้ว่า หากเป็นพระราชกรณียกิจในทางบริหาร ต้องมีรัฐมนตรีลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ ซึ่งในทางปฏิบัติผู้รับสนองพระบรมราชโองการไคนกนายนกรัฐมนตรี ส่วนพระราชกรณียกิจที่ทรงกระทำทางฝ่ายนิติบัญญัตินั้น ประธานรัฐสภาเป็นผู้ลงนามรับสนองพระบรมราชโองการ ดังนั้นในกรณีที่เกิดมีปัญหาคับแค้นหรือวิพากษ์วิจารณ์ทางการเมืองในเรื่องที่เกี่ยวกับพระมหากษัตริย์ทรงมีพระบรมราชโองการ หรือทรงลงพระปรมาภิไธย ผู้รับสนองพระบรมราชโองการต้องเป็นผู้รับผิดชอบ ในคานการประกาศใช้กฎอัยการศึกนั้น เป็นพระราชกรณียกิจ

ในทางบริหาร คึงนั้นผู้รับสนองพระบรมราชโองการ จึงตอง เป็นนายกรัฎมนตรี
คึงตัวอย่างต่อไปนี้

ประกาศใช้กฎอัยการศึก

ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวอานันทมหิดล

คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์

(ตามประกาศประธานสภาผู้แทนราษฎร)

ลงวันที่ ๔ สิงหาคม พุทธศักราช ๒๔๘๐

อาทิตย์ ทิพอากาศ

พล.อ. พิชเยนทร โยธิน

ด้วยทรงพระราชดำริว่า ราชอาณาจักร อยู่ในภาวะคับขัน จึงจำเป็นต้อง
ประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร เพื่อรักษาความเรียบร้อยของประชาชน

คณะผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ในพระปรมาภิไธยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
อาศัยอำนาจตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา ๕๓ และพระราชบัญญัติ
กฎอัยการศึก พุทธศักราช ๒๔๕๗ มาตรา ๒ จึงมีพระบรมราชโองการ โปรดเกล้าฯ
ประกาศใช้กฎอัยการศึกทุกจังหวัดทั่วราชอาณาจักร ตั้งแต่วันที่ ๑๐ ธันวาคม พุทธศักราช
๒๔๘๕ เวลา ๒๐.๔๕ นาฬิกา เป็นต้นไป

ประกาศมา ณ วันที่ ๑๐ ธันวาคม พุทธศักราช ๒๔๘๕

เป็นปีที่ ๔ ในรัชกาลปัจจุบัน

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

จอมพล ป. พิบูลสงคราม

นายกรัฎมนตรี ๑

---

๑ "ประกาศใช้กฎอัยการศึก," ราชกิจจานุเบกษา ๕๘(๑๐ ธันวาคม
๒๔๘๕) : ๑๓๘๑.

๒. ผู้บังคับบัญชา

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ มาตรา ๑๕๓
วรรคสอง บัญญัติว่า "ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องประกาศใช้กฎอัยการศึกเฉพาะแห่ง
เป็นการรีบด่วน เจ้าหน้าที่ทหารยอมกระทำให้ตามกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก"^๑
ตามข้อนี้เป็นข้อยกเว้นของมาตรา ๑๕๓ วรรคหนึ่ง แต่เดิมมีรัฐธรรมนูญฉบับก่อน ๆ
มิได้เคยบัญญัติการให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ทหารในการประกาศใช้กฎอัยการศึกไว้ แต่ต่อมา
เมื่อประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒ ก็ได้บัญญัติให้อำนาจ
ไว้เป็นครั้งแรก ในมาตรา ๑๕๒ วรรคสอง ความว่า "ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องประกาศ
ใช้กฎอัยการศึกเฉพาะแห่งเป็นการรีบด่วน เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารยอมกระทำให้ตามกฎหมาย
ว่าด้วยกฎอัยการศึก"^๒ จึงเท่ากับรัฐธรรมนูญได้ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารในการที่จะ
ประกาศใช้กฎอัยการศึกโดยปฏิบัติตามมาตรา ๔ แห่งกฎอัยการศึก ซึ่งบัญญัติไว้ว่า "เมื่อมี
สงครามหรือจลาจลขึ้น ณ แห่งใดให้ผู้บังคับบัญชาทหาร ณ ที่นั้น ซึ่งมีกำลังอยู่ที่บังคับบัญชา
น้อยกว่าหนึ่งกองพันหรือเป็นผู้บังคับบัญชาในป้อมหรือที่มั่นอย่างใด ๆ ของทหาร มีอำนาจ
ประกาศใช้กฎอัยการศึก เฉพาะในเขตอำนาจหน้าที่ของกองทหารนั้นได้ แต่จะต้องรีบ
รายงานให้รัฐบาลทราบโดยเร็ว" ลักษณะของผู้บังคับบัญชาทหารที่มีอำนาจประกาศใช้
กฎอัยการศึกได้มีดังนี้

^๑ "รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗," ราชกิจจานุเบกษา

๕๑ (๗ ตุลาคม ๒๕๑๗) : ๑.

^๒ "รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๒," ราชกิจจานุเบกษา

๖๖ (๒๓ มีนาคม ๒๕๕๒) : ๑.

ก. ผู้บังคับบัญชาทหาร ซึ่งมีกำลังอยู่ใต้บังคับไม่น้อยกว่า ๑ กองพัน
เมื่อประกาศใช้กฎอัยการศึกแล้วต้องรีบรายงานให้รัฐบาลทราบ

โดยเร็ว

คำว่า กำลัง ๑ กองพันนั้นจะมีกำลังทหารมากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับอัตราการจัดกำลัง แต่โดยปกติมักจะจัดกำลังเป็น ๑ กองบังคับการ กองพัน ๑ กองร้อย กองบังคับการ และ ๓ กองร้อยอาวุธเบา ในการปฏิบัติการในสถานการณ์ บางแห่งอาจจัดกำลังแตกต่างกันไป โดยอาจได้รับกำลังหน่วยอื่นมาสมทบอีกได้ ใด ๆ ก็ดี มีข้อสังเกตว่าผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึกนั้น จะต้องเป็นผู้บังคับบัญชาของหน่วยทหารที่เป็นหน่วยกำลังรบเท่านั้น ผู้บังคับบัญชาหน่วยทหารอื่น ๆ ซึ่งมีไม่ใช่เป็นหน่วยกำลังรบที่มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึกได้ไม่ ในการจัดกำลังของ หน่วยทหาร โดยเฉพาะหน่วยทหารขนาดใหญ่ จะต้องจัดหน่วยอื่น ๆ สนับสนุนการรบเสมอ เช่น กองทัพบก นอกจากจะมีหน่วยกำลังรบแล้วยังมีหน่วยต่าง ๆ อีก เช่น กรมฝ่ายอำนวยการ กรมฝ่ายกิจการพิเศษ กรมฝ่ายยุทธบริการ ส่วนการศึกษา เป็นต้น

ผู้บังคับบัญชาทหาร ซึ่งมีกำลังอยู่ใต้บังคับไม่น้อยกว่า ๑ กองพัน ได้แก่

๑. รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม เป็นผู้บังคับบัญชาชั้นสูงของทหาร มีกำลังทั้งกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ อยู่ในบังคับบัญชา จึงมีอำนาจ ประกาศใช้กฎอัยการศึกได้ทั่วราชอาณาจักร หรือจะประกาศแต่บางส่วนของราชอาณาจักร ก็ได้

๒. ผู้บัญชาการทหารสูงสุด มีกำลังทั้งกองทัพบก กองทัพเรือ และกองทัพอากาศ อยู่ในบังคับบัญชา มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึกได้ทั่วราชอาณาจักร หรือแต่บางส่วนของราชอาณาจักร เช่นเดียวกัน

๓. ผู้บัญชาการทหารบก มีกำลังทหารในกองทัพบกอยู่ในบังคับบัญชา มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึกได้ทั่วเขตพื้นที่ กองทัพภาค มณฑลทหารบก และจังหวัดทหารบก ตามที่ใดกำหนดเขตพื้นที่ใด หรือจะประกาศแต่ส่วนหนึ่งส่วนใดของพื้นที่ดังกล่าวก็ได้

๔. ผู้บัญชาการทหารเรือ มีกำลังทหารในกองทัพเรือ อยู่ในบังคับบัญชา และมีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึกได้เฉพาะในเขตอำนาจหน้าที่ของกองทัพเรือ

๕. ผู้บัญชาการทหารอากาศ มีกำลังทหารในกองทัพอากาศอยู่ในบังคับบัญชา มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึก เฉพาะในเขตอำนาจหน้าที่ของกองทัพอากาศ

๖. แม่ทัพภาค เป็นผู้บังคับบัญชาของทหารในกองทัพภาค ซึ่งแบ่งออกเป็นแม่ทัพภาคที่ ๑ ตั้งอยู่ที่กรุงเทพมหานครฯ แม่ทัพภาคที่ ๒ ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา แม่ทัพภาคที่ ๓ ตั้งอยู่ที่จังหวัดพิษณุโลก และแม่ทัพภาคที่ ๔ ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครศรีธรรมราช มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึกเฉพาะในเขตอำนาจหน้าที่ของกองทัพภาคนั้น ๆ

๗. ผู้บัญชาการกองเรือยุทธการ มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึกเฉพาะในเขตท้องที่ของกองเรือยุทธการ

๘. ผู้บังคับการกรมอากาศโยธิน มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึกในเขตอำนาจหน้าที่ของกรมอากาศโยธิน

๙. ผู้บัญชาการกองพล ผู้บังคับการกองบินใหญ่ ผู้บังคับการกองบินภาค และผู้บังคับการกองบินน้อย มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึกเฉพาะในเขตอำนาจหน้าที่ของกองพล กองบินใหญ่ กองบินภาค และกองบินน้อยนั้น ๆ

๑๐. ผู้บังคับการกรม มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึกในเขตอำนาจหน้าที่ของกรมนั้น ๆ

๑๑. ผู้บังคับกองพันมีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึกในเขตอำนาจหน้าที่
ของกองพันนั้น ๆ

ข. ผู้บังคับบัญชาทหารในป้อมหรือที่มั่นอย่างใด ๆ ของทหาร

มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึกได้ เฉพาะในเขตอำนาจ
หน้าที่ของทหารในป้อม หรือที่มั่นนั้น ๆ และถึงแม้จะมีกำลังในบังคับบัญชาไม่ถึง ๑
กองพัน ก็มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึกได้ แต่จะต้องรับรายงานให้รัฐบาล
ทราบโดยเร็วที่สุดเช่นกัน

ค. การประกาศใช้กฎอัยการศึกโดยหัวหน้าคณะปฏิวัติ

คำว่า ปฏิวัติ (REVOLUTION) หมายถึงการ
เปลี่ยนแปลงรัฐบาลโดยการใช้อำนาจบังคับ การปฏิวัติทุกครั้งจึงเป็นการผิดกฎหมาย
แต่ถ้ากระทำสำเร็จจนถึงกับได้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยในรัฐ สิ่งผิดกฎหมาย
ก็กลายเป็นสิ่งที่ชอบกฎหมาย เพราะผู้ทำการปฏิวัติสำเร็จ มีอำนาจให้
รัฐธรรมนูญใหม่ได้ และก่อตั้งสถาบันต่าง ๆ ในทางรัฐธรรมนูญ เช่น ประมุขของ
รัฐ สถานิติบัญญัติ และศาล ขึ้น และยอมอยู่ที่เจตจำนงของผู้ทำการปฏิวัติสำเร็จ
ที่จะเลิกกลางรัฐธรรมนูญเดิมทั้งหมด หรือแค่บางส่วน และอยู่ที่เจตจำนงของ
ผู้ทำการปฏิวัติสำเร็จ ที่จะเลิกใช้กฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะทำการปฏิวัติเพียงใด
หรือไม่ ในกรณีที่ไม่เลิกใช้กฎหมายที่ใช้อยู่ก่อนหน้าปฏิวัติ กฎหมายนั้นก็ยังคงใช้
บังคับได้ เพราะถือว่าเป็นกฎหมายของรัฐ ซึ่งเป็นรัฐอันเดียวกับรัฐก่อนหน้าปฏิวัตินั้นเอง

หาใช้กฎหมายของรัฐบาลซึ่งถูกล้มล้างไปเพราะการปฏิวัตินั้นไม่

ตัวอย่างของการประกาศใช้กฎอัยการศึกโดยหัวหน้าคณะปฏิวัติ
ประกาศใช้กฎอัยการศึก

เพื่อรักษาสถานการณ์และความสงบเรียบร้อยของประชาชนทั่วประเทศ คณะ
ปฏิวัติจึงประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร ตั้งแต่วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๑
เวลา ๒๑.๑๓ นาฬิกา เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๑

จอมพล สฤษดิ์ ธนะรัชต์

หัวหน้าคณะปฏิวัติ ๒

เมื่อพิจารณาถึงประกาศใช้กฎอัยการศึกของหัวหน้าคณะปฏิวัติแล้ว มิได้เป็นไป
ตามบทบัญญัติตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๔๗๗ มาตรา ๑๘๓
และมิได้เป็นไปตามบทบัญญัติตามพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พุทธศักราช ๒๔๘๗ มาตรา ๒
และมาตรา ๔ กล่าวคือ ผู้อำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึกได้ คือพระมหากษัตริย์
และผู้นั่งกับบัญชาทหารเท่านั้น และการประกาศกฎอัยการศึกจะมีได้ในโอกาสเมื่อมีความ
จำเป็นเพื่อรักษาความเรียบร้อยปราศจากภัย และต้องประกาศกฎอัยการศึกโดยมีประกาศ
พระบรมราชโองการให้ใช้กฎอัยการศึก ส่วนผู้นั่งกับบัญชาทหาร จะประกาศได้แต่เมื่อมี

^๑ หยุด แสงอุทัย, คำอธิบายกฎหมายรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๑๑. (โรงพิมพ์
กรุงสยามการพิมพ์, ๒๕๑๑), หน้า ๑๓๑๔ - ๑๓๑๕.

^๒ "ประกาศใช้กฎอัยการศึก" ราชกิจจานุเบกษา ๗๕ (๒๐ ตุลาคม ๒๕๐๑) : ๑๗.

สงครามหรือจลาจล ในขณะที่ขณะปฏิบัติประกาศกฎอัยการศึกก็มีคำสั่งสงครามหรือจลาจล และหัวหน้าคณะปฏิวัติก็มีผู้บังคับบัญชาทหารที่มีอำนาจที่จะประกาศใช้กฎอัยการศึกได้ตามบทบัญญัติมาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พุทธศักราช ๒๔๕๗ เมื่อผู้ไม่มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึกประกาศใช้กฎอัยการศึกขึ้นมา ประกาศนั้นก็ทำให้เป็นประกาศใช้กฎอัยการศึกไม่ แต่ต่อมาสภาร่างรัฐธรรมนูญที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญฉบับก่อนได้มีพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ ๑๒ พ.ศ. ๒๕๐๖ แก้ไขเพิ่มเติมประกาศของคณะปฏิวัติอันเกี่ยวกับควบคุมตัวผู้กระทำความผิดต่อพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำความผิดอันเป็นคอมมิวนิสต์ เป็นฟ่านองรับรองวาประกาศของคณะปฏิวัติเป็นกฎหมาย จะแก้ไขก็ต้องออกเป็นพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมคำสั่งของคณะปฏิวัติ จึงเห็นได้ว่าคำสั่งของคณะปฏิวัติเป็นกฎหมาย การประกาศใช้กฎอัยการศึกของหัวหน้าคณะปฏิวัติก็เป็นกฎหมายฉบับหนึ่งที่บังคับใช้ต่างหากจากพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พุทธศักราช ๒๔๕๗

นอกจากนั้นเมื่อมีการปฏิวัติเกิดขึ้นและคณะปฏิวัติได้เข้าครอบครองอำนาจบริหารราชการแผ่นดินไว้ได้ ก็ต้องยอมรับว่าคณะผู้ทำการปฏิวัติมีฐานะเป็นผู้บริหารราชการแผ่นดินที่ชอบด้วยกฎหมาย การที่จะปฏิเสธไม่ยอมรับรับรองอำนาจของรัฐที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงการปกครองใหม่นี้ว่า ไม่เป็นอำนาจของรัฐตามกฎหมายรัฐธรรมนูญหาได้ไม่ เพราะการได้อำนาจของรัฐมาจะโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่ ไม่เกี่ยวกับสภาพแห่งรัฐและรัฐไม่อาจตั้งอยู่ได้โดยปราศจากอำนาจแห่งรัฐ ดังนั้นในทันทีที่อำนาจเดิมได้ถูกจำกัด หรือยกเลิกในทันทีใดนั้น อำนาจใหม่ก็จะสวมเขาแทนที่ และพร้อมกันกับเวลาที่คณะผู้บริหารประเทศใหม่ได้อำนาจแห่งรัฐ ผู้บริหารประเทศใหม่ก็ย่อมมีอำนาจตรากฎหมายใหม่ซึ่งข้อกำหนดหรือประกาศใด ๆ ซึ่งตราขึ้นนั้นย่อมมีผลเช่นเดียวกับกฎหมายอื่น ๆ ซึ่งศาลก็ตี พนักงานฝ่ายปกครองก็ตี และราษฎร ย่อมต้องมีพันธะผูกมัดอยู่กับประเทศนั้น ฉะนั้นการที่คณะปฏิวัติได้ทำการยึดอำนาจปกครองประเทศไทยได้เป็นผลสำเร็จ หัวหน้าคณะปฏิวัติย่อมเป็นผู้ใช้อำนาจปกครองบ้านเมือง ข้อความใดที่หัวหน้าคณะปฏิวัติสั่งบังคับใช้ก็ต้องถือว่าเป็นกฎหมาย แม้พระมหากษัตริย์จะมีใตพรงตราออกมาด้วยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎรก็ตาม

เรื่องนี้ศาลฎีกาได้พิพากษาเป็นขั้นต้นฐานไว้แล้วว่าประกาศของคณะปฏิวัติเป็นกฎหมาย
แม่พระมหาทักษิณจะมีใ้ใครทรงตราออกมาด้วยคำแนะนำและยินยอมของสภาผู้แทนราษฎร
หรือสภานิติบัญญัติของประเทศก็ตาม

มีเรื่องที่น่าสนใจและน่าพิจารณาเกี่ยวกับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรผู้หนึ่งได้เสนอ
ขอแก้ไขข้อความในมาตรา ๒ แห่งพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พุทธศักราช ๒๔๕๗ ซึ่ง
แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมกฎอัยการศึก พุทธศักราช ๒๔๕๗
พุทธศักราช ๒๔๕๕ ดังหนังสือเสนอขอแก้ไขดังนี้

(สำเนา)

วันที่ ๑๙๓๒/๒๕๑๘ วันที่ ๗ เม.ย. ๒๕๑๘

สำนักงานเลขาธิการรัฐสภา

พรรคเกษตรสังคม

๔ เมษายน ๒๕๑๘

เรื่อง เสนอร่างพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก

กราบเรียน ประธานสภาผู้แทนราษฎร

สิ่งที่ส่งมาด้วย ร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวข้างต้นพร้อมทั้งบันทึกหลักการและเหตุผล

ข้าพเจ้าขอเสนอร่างพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก (ฉบับที่....) พ.ศ.....

ฉบับนี้มาเพื่อได้โปรดนำเสนอสู่ที่ประชุมสภาผู้แทนราษฎรพิจารณาได้แนบบันทึกหลักการและ

เหตุผลประกอบร่างพระราชบัญญัตินี้มาพร้อมทั้งหนังสือนี้ด้วยแล้ว

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(ลงชื่อ) สวัสดิ์ คำประกอบ

(นายสวัสดิ์ คำประกอบ)

สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดนครสวรรค์

*คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๔๕/๒๕๑๖ และ ๑๖๖๒/๒๕๐๕.

บันทึกหลักการและเหตุผล
ประกอบร่างพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก (ฉบับที่ ....)

พ.ศ. ....

หลักการ

ให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พ.ศ. ๒๔๕๗

เหตุผล

โดยที่พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พุทธศักราช ๒๔๕๗ ได้ตราขึ้นใช้โดย
คำนึงถึงสภาวะความเป็นอยู่ของประเทศชาติในขณะนั้น ซึ่งเป็นเวลานานมาแล้ว บัดนี้
ภาวะการของบ้านเมืองตลอดจนสถานการณ์ของประเทศเพื่อนบ้านและของโลกได้เปลี่ยน
ไปเป็นอันมาก จึงเห็นสมควรที่จะได้มีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก
ฉบับ พ.ศ. ๒๔๕๗ บางมาตราเสียใหม่ เพื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์
ของชาติบ้านเมืองที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ทั้งนี้เพื่อเป็นผลดีต่อความสงบเรียบร้อยและความ
ปลอดภัยของประเทศ ทั้งนี้เพื่อเป็นการรักษาไว้ซึ่งเกียรติและความสำคัญของทหาร
ให้สมศักดิ์ศรีของผู้มีหน้าที่อุทิศชีวิตเพื่อป้องกันเอกราชอธิปไตยของชาติ ตลอดจนชีวิต
และทรัพย์สินของประชาชน มิให้ทหารทั้งหลายทั้งปวงต้องถูกบีบบังคับให้ตกเป็นเครื่องมือ
แสวงหาอำนาจอันไม่ชอบธรรมของบุคคลใดหรือคณะบุคคลใด

ร
าง

พระราชบัญญัติ
กฎอัยการศึก (ฉบับที่ .....)

พ.ศ. ....

.....

.....

.....

.....

โดยที่เป็นการสมควรแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก

.....

.....

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า "พระราชบัญญัติกฎอัยการศึก
(ฉบับที่ .....) พ.ศ. ...."

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

มาตรา ๓ โหยงเลิกความในมาตรา ๒ แห่งกฎอัยการศึก พ.ศ. ๒๔๕๗ ซึ่งได้แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชกำหนดแก้ไขเพิ่มเติมกฎอัยการศึก พ.ศ. ๒๔๕๗ พ.ศ. ๒๔๕๘ และให้ใช้ความต่อไปนี้แทน

มาตรา ๒ เมื่อมีสงครามหรือจลาจลขึ้นในราชอาณาจักร หรือมีเหตุอันจำเป็นที่เป็นภัยร้ายแรงถึงขนาดคุกคามหรืออันตรายจะคุกคามซึ่งพื้นที่ในราชอาณาจักร ในลักษณะที่จะสูญเสียอธิปไตยของชาติ ไม่ว่าภัยนั้นจะมีมาจากภายนอกหรือภายในราชอาณาจักรแล้ว จะให้มีประกาศพระบรมราชโองการให้ใช้กฎอัยการศึกทุกมาตรา หรือแต่บางมาตรา หรือขอความร่วมมือในส่วนหนึ่งของมาตรา ตลอดจนทั่วราชอาณาจักรและถ้าได้ประกาศใช้เมื่อใดหรือ ณ ที่ใดแล้ว

บรรดาข้อความในพระราชบัญญัติหรือบทกฎหมายใด ๆ ซึ่งขัดกับความของกฎ
อัยการศึกที่ได้ใช้บังคับต่อระงับและใช้บทบัญญัติของกฎอัยการศึกที่ใช้บังคับนั้นแทน"

.....
.....

กระทรวงกลาโหมได้ให้เหตุผลในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ดังนี้

๑. กระทรวงกลาโหมได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก (ฉบับที่...)

พ.ศ..... ของนายสวัสดิ์ คำประกอบ กับคณะนั้นแล้ว จะเห็นว่าร่างพระราชบัญญัตินี้ ได้แก้ไขเปลี่ยนแปลงหลักการเดิมของมาตรา ๒ แห่งกฎอัยการศึก พ.ศ. ๒๔๕๙ ไปอย่างมากมาย ซึ่งเป็นการไม่สมควร เพราะความว่าเหตุอันจำเป็นเพื่อรักษาความเรียบร้อย ปราศจากภัย อันเป็นเหตุให้พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการประกาศใช้กฎอัยการศึกตามบทบัญญัติที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนี้มีความหมายชัดเจนอยู่ในตัวเองแล้ว หากจำเป็นต้องไปกำหนดเหตุอันจำเป็นดังกล่าวขึ้นใหม่ดังพระราชบัญญัตินี้ไม่ และอาจก่อให้เกิดปัญหาในการตีความขึ้นในภายหน้าได้ว่า ประกาศพระบรมราชโองการให้ใช้กฎอัยการศึคนั้น ได้ประกาศไปโดยมีเงื่อนไขหรือองค์ประกอบในเหตุที่ประกาศใช้กฎอัยการศึกได้นั้นครบและถูกต้องตามที่กฎหมายบัญญัติไว้แล้วหรือไม่

๒. กฎอัยการศึคนี้เป็นกฎหมายสำคัญที่รัฐมอบอำนาจให้กับฝ่ายทหารในกรณีที่ฝ่ายทหารใช้กำลังทหารที่มีอาวุธเพื่อทำสงคราม ทำการรบ ทำการป้องกันปราบปราม ความแค้นป้องกันราชอาณาจักร ซึ่งเป็นกฎหมายที่อำนวยความสะดวกรวดเร็วและเด็ดขาดให้กับเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารในคานยุทธการ เพื่อทำการปราบปราม และให้สถานการณ์ของประเทศกลับคืนสู่ปกติโดยเร็ว ซึ่งในปัจจุบันนี้ทางฝ่ายทหารก็ยังมิได้ประสบกับอุปสรรคหรือข้อขัดข้องในทางคานยุทธการ เกี่ยวกับการใช้มาตรการแห่งกฎอัยการศึคนั้นแต่อย่างใดเลย ฉะนั้นการที่จะแก้ไขหลักการเดิมของกฎอัยการศึก พ.ศ. ๒๔๕๙ จึงไม่มีความจำเป็นในขณะนี้

๓. นอกจากนั้นรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยก็ได้บัญญัติเกี่ยวกับกฎอัยการศึกไว้อย่างชัดเจนตามมาตรา ๑๕๓ แล้วว่า การที่จะประกาศใช้กฎอัยการศึกแต่ละคราวนั้น จะมีผลใช้บังคับได้ไม่เกินสามสิบวัน ถ้าหากจะใช้บังคับเกินกว่านั้นจักต้องได้รับความเห็นชอบ

ของรัฐสภา ทั้งนี้ จึงแสดงให้เห็นอย่างเด่นชัดแล้วว่าในปัจจุบันกำลังทหาร เป็นของชาติ ไม่ขึ้นต่อเอกชนหรือคณะบุคคลใด ๆ การจะใช้กฎอัยการศึกแต่ละคราวย่อมอยู่ในความ ควบคุมและเห็นชอบจากรัฐสภาอยู่แล้ว จึงยังไม่มีควมจำเป็นที่จักต้องรับหลักการร่าง พระราชบัญญัติของนายสวัสดิ์ คำประกอบ กับคณะไว้

๔. ความเหตุผลแห่งพระราชบัญญัติ ปรากฏว่าในการเสนอร่างพระราชบัญญัตินี้ ก็เพื่อให้มีการแก้ไขเหตุที่จะประกาศใช้กฎอัยการศึกได้นั้น ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ของ ประเทศและของโลกในปัจจุบันนี้ด้วย แต่เมื่อได้เทียบเคียงความในมาตรา ๒ ที่ได้แก้ไข ใหม่กับบทบัญญัติเดิมที่ใช้อยู่แล้ว จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติเดิมมีความหมายกว้างขวางและครอบคลุม อยู่แล้ว บทบัญญัติที่โดยกร่างใหม่เสียอีกกลับมีข้อความที่มีความหมายแคบกว่า และทั้ง ไม่ครอบคลุมภัยต่าง ๆ ที่จะมีมาสู่ประเทศใดทั้งหมด

๕. ด้วยเหตุผลทั้งเรียงมาข้างต้น กระทรวงกลาโหม จึงเห็นว่าไม่สมควร ที่จะรับหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก (ฉบับที่ .....) พ.ศ. .... ของ นายสวัสดิ์ คำประกอบ กับคณะที่เสนอมา

ต่อมาประธานสภาผู้แทนราษฎร ได้เสนอให้ประชุมพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติ ที่นายสวัสดิ์ คำประกอบ เป็นผู้เสนอในการประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๖/๒๕๑๔ (สามัญ สมัยที่สอง วันศุกร์ที่ ๑๑ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๑๔ ณ ที่รัฐสภา) เมื่ออภิปรายกันแล้ว ที่ประชุมได้ลงมติไม่รับหลักการร่างพระราชบัญญัตินั้นดังกล่าวจึงตกไป

ความเหตุผลของกระทรวงกลาโหมนั้น เห็นว่าเป็นการชอบด้วยเหตุผลแล้ว เพราะ ผู้บังคับบัญชาทหารมีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึกได้เพียงไม่เกิน ๓๐ วัน ถ้าเกินกว่านั้น ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา และประการสำคัญที่เสนอขอแก้ไขใหม่นั้น ได้กำหนด

---

๑ "การประชุมสภาผู้แทนราษฎร ครั้งที่ ๖/๒๕๑๔", ราชกิจจานุเบกษา ๕๒ (๒๒ กรกฎาคม ๒๕๑๔) : ๑๘๔๕.

เหตุอันจำเป็นที่ เป็นภัยร้ายแรงถึงขนาดถูกยึดครอง ซึ่งถ้าสมมติว่าประเทศถูกยึดครอง
ไปแล้วไม่ว่าจะเป็นจากภายนอก ราชอาณาจักร หรือภายในราชอาณาจักร มีกฎหมายว่า
ผู้ใดจะเป็นผู้ประกาศใช้กฎอัยการศึก

หลักเกณฑ์และวิธีการประกาศใช้กฎอัยการศึก

การประกาศใช้กฎอัยการศึกต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ดังนี้

๑. ต้องประกาศเป็นลายลักษณ์อักษรในทางราชการ โดยประกาศในราชกิจจานุ
เบกษา เพื่อให้ประชาชนได้ทราบ (มาตรา ๒ แห่งกฎอัยการศึก) นอกจากนี้จะประกาศ
ในราชกิจจานุเบกษาเป็นหลักฐานทางราชการแล้ว ยังควรต้องโฆษณาเผยแพร่ให้ประชาชน
ทราบโดยทั่วกันอีก ทั้งนี้เนื่องจากการประกาศใช้กฎอัยการศึกเป็นการรบกวนสิทธิเสรีภาพ
ของประชาชน เพื่อผลในการรักษาความปลอดภัยและความมั่นคงของประเทศ การโฆษณา
ให้ประชาชนทราบกระทำได้หลายวิธี คือ

- ก. โฆษณาในหนังสือพิมพ์
- ข. โฆษณาทางวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์
- ค. พิมพ์ใบปลิวแจก และปิดไว้ในที่ชุมนุมชน เพื่อให้ประชาชนได้เห็น

โดยทั่วกัน

ง. ส่งประกาศให้แก่ฝ่ายปกครองท้องถิ่นได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด
นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน นำไปเผยแพร่

๒. ต้องอ้างถึงเหตุการณ์ที่ต้องประกาศใช้กฎอัยการศึกและความจำเป็นที่ต้องประกาศ
ใช้กฎอัยการศึก (มาตรา ๒ และมาตรา ๔ แห่งกฎอัยการศึก)

หนังสือกรมสารบรรณคณะรัฐมนตรีฝ่ายบริหาร ที่ น.ว. ๑๘/๒๕๕๕ เรื่องให้ทำ
คำแถลงชี้แจงเกี่ยวกับร่างกฎหมาย ๓๐ ส.ก. ๒๕๕๕.

๓. ต้องกำหนดพื้นที่ที่ประกาศใช้กฎอัยการศึกให้แน่นอน ถ้าไม่ได้ประกาศใช้กฎอัยการศึกทั่วพระราชอาณาจักร ประกาศนั้นจะต้องแสดงให้เห็นปรากฏว่า จังหวัดใด ตำบลใด หรือเขตใด ใช้กฎอัยการศึก (มาตรา ๓ แห่งกฎอัยการศึก) นอกจากนี้จะยังพื้นที่โดยแน่นอนแล้ว ยังต้องแบ่งพื้นที่ออกไปอีกเป็น ๒ แนว คือ

ก. แนวที่ ๑ คือยุทธบริเวณอันเป็นบริเวณประชิดกับข้าศึก หรือ อาจจะมีการปราบปราม หรือการรบพุ่งกันขึ้นได้ในปัจจุบันทันด่วน

ข. แนวที่ ๒ คือ เป็นบริเวณที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยให้กวดขัน ยิ่งขึ้นกว่าเวลาปกติธรรมดา^๑

๔. ต้องระบุวัน เดือน ปี เวลาที่เริ่มประกาศใช้กฎอัยการศึกโดยแน่นอน และการกำหนดเวลาใช้กฎอัยการศึกนี้ควรกำหนดล่วงหน้าให้ประชาชนมีโอกาสทราบได้ ก็จะเป็นการดียิ่ง เพราะเป็นสารสำคัญเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร ฝ่ายพลเรือนตลอดจนประชาชนที่จะต้องเริ่มขึ้นนับแต่เวลานั้น เว้นไว้แต่มีเหตุผลที่จำเป็นจะต้องใช้กฎอัยการศึกโดยปัจจุบันทันด่วนจึงประกาศให้ไว้ในทันที

๕. ยศ, ชื่อ, ตำแหน่ง ของผู้ประกาศ เพื่อแสดงให้เห็นว่าเป็นผู้มีอำนาจประกาศ และการใช้ยศ ชื่อ ตำแหน่ง นั้นควรจะใช้คำเต็มไม่ควรใช้คำย่อ เพราะประชาชนส่วนมากไม่เข้าใจ

๖. ตำบล วัน เดือน ปี เวลา ที่ออกประกาศเพื่อแสดงให้เห็นว่าประกาศ ณ ที่ใด เมื่อใด และที่นั่นเองเดียวกัน การเขียน ยศ ชื่อ ตำแหน่งของผู้ประกาศ ก็ให้ใช้คำเต็มไม่ควรใช้คำย่อ

---

^๑ เสนาบดีกระทรวงกลาโหม, "คำบรรยายกฎอัยการศึก" (กรุงเทพมหานคร : กรมพระธรรมมัญญ ๒๕๒๐) หน้า ๘ (อัคราเนนา).

ตัวอย่างประกาศใช้กฎอัยการศึกของผู้บังคับบัญชาทหาร

(ตราครุฑ)

ประกาศ

ใช้กฎอัยการศึก

เนื่องจากได้เกิดมีการจลาจลขึ้นในจังหวัด .....
จึงมีความจำเป็นต้องประกาศใช้กฎอัยการศึกเป็นการรีบด่วน เพื่อให้เจ้าหน้าที่ฝ่าย
ทหาร เข้าทำการระงับปราบปรามและรักษาความสงบเรียบร้อยได้ทันทางที่

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๘ แห่งกฎอัยการศึก พ.ศ. ๒๔๕๗ จึง
ประกาศใช้กฎอัยการศึกทุกมาตรา ในจังหวัด .....
ตั้งแต่วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....
เวลา ..... นาฬิกา ..... นาที เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....
ยศ, ชื่อ .....
ตำแหน่ง .....
ตำบล .....
จังหวัด .....

หมายเหตุ : เมื่อประกาศแล้วต้องรีบรายงานขึ้นไปตามลำดับ เพื่อให้รัฐบาลทราบ
โดยเร็วที่สุด

ผลการใช้กฎอัยการศึกและการ เลิกใช้กฎอัยการศึก

๑. ผลบังคับใช้กฎอัยการศึก

๑๕๓ บัญญัติว่า
ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ มาตรา ๑๕๓

พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการ ประกาศ ใช้ และเลิกใช้กฎอัยการศึก ตามลักษณะและวิธีการตามกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก ในกรณีที่มีความจำเป็นต้องประกาศใช้กฎอัยการศึกเฉพาะแห่ง เป็นการรีบด่วน เจาหน้าที่ฝ่ายทหารยอมกระทำให้ตามกฎหมายว่าด้วยกฎอัยการศึก

กฎอัยการศึกตามวรรคหนึ่งและวรรคสองจะมีผลใช้บังคับกับเกินสามสิบวันได้อีก เป็นระยะเวลาเท่าใด ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา

ในระหว่างที่สภาผู้แทนราษฎร สิ้นอายุ หรือสภาผู้แทนราษฎร ถูกยุบ ให้วุฒิสภา ทำหน้าที่รัฐสภาในการให้ความเห็นชอบตามวรรคสาม

ได้กล่าวมาแล้วว่าในการประกาศใช้กฎอัยการศึกนั้น ผู้มีอำนาจได้แก่

- ก. พระมหากษัตริย์
- ข. ผู้บังคับบัญชาทหาร
- ค. หัวหน้าคณะปฏิวัติ

ในการประกาศใช้กฎอัยการศึกนั้นจะมีผลบังคับใช้ได้ไม่เกิน ๓๐ วัน หากประสงค์จะให้ผลบังคับใช้เกินกว่า ๓๐ วันขึ้นไป เป็นระยะเวลานานเท่าใด ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา และสภาผู้แทนราษฎร สิ้นอายุ หรือสภาผู้แทนราษฎร ถูกยุบ ต้องได้รับความเห็นชอบจากวุฒิสภา

ในเรื่องผลบังคับใช้ของกฎอัยการศึกนั้น ไม่เคยกำหนดระยะเวลาบังคับใช้ของกฎอัยการศึกไว้ในรัฐธรรมนูญฉบับใดมาก่อน คงมีกำหนดเฉพาะในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๑๗ ฉบับเดียวเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากว่าการประกาศ

๒๘

กฎอัยการศึกที่ตามมา ใช้ระยะเวลายาวนานจนเกินความจำเป็น ดังจะเห็นได้จากการประกาศใช้กฎอัยการศึกเมื่อวันที่ ๒ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๑, ๒๑๑๓ เพิ่งจะมาเลิกใช้กฎอัยการศึกในบางจังหวัด (๓๗ จังหวัด) เมื่อวันที่ ๒๕ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๔ ๐๖๐๐ รวมระยะเวลาประกาศใช้กฎอัยการศึกถึง ๑๓ ปี

๒. การ เลิกใช้กฎอัยการศึก

ตามมาตรา ๕ แห่งกฎอัยการศึก พ.ศ. ๒๔๕๗ ได้บัญญัติไว้ว่า "การที่จะเลิกใช้กฎอัยการศึกแห่งใดนั้นจะเป็นไปใต้อำนาจประกาศพระบรมราชโองการ เสมอ"

เมื่อพิจารณาตามรัฐธรรมนูญและกฎอัยการศึกดังกล่าวจะเป็นไคว่าไม่ว่าผู้มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึกจะเป็นพระมหากษัตริย์ ผู้บังคับหน่วยทหารหรือหัวหน้าคณะปฏิวัติก็ตาม การประกาศเลิกนั้นจะต้องมีกระแสรบมราชโองการ ประกาศเลิกเสมอไม่ว่าจะประกาศเลิกกฎอัยการศึกในทุกท้องที่ที่มีการประกาศใช้กฎอัยการศึก หรือเลิกเฉพาะบางท้องที่ก็ตาม และการประกาศพระบรมราชโองการนั้นก็จะเป็นไปตามหลักประเพณีนิยมในการบริหารราชการแผ่นดินของประเทศ ที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข กล่าวคือต้องมีผู้รับสนองพระบรมราชโองการ เสมอ และในกรณีประกาศเลิกใช้กฎอัยการศึกนั้นถือว่าเป็นราชการของฝ่ายบริหาร ดังนั้น ผู้รับสนองพระบรมราชโองการจึงเป็นนายกรัฐมนตรี เป็นผู้ลงนาม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ประกาศ
เลิกใช้กฎอัยการศึกในเขตพื้นที่บางจังหวัด

— — —
ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่ทรงพระราชดำริว่า ตามที่ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ประกาศใช้กฎอัยการศึกทุกมาตราทั่วราชอาณาจักร ตั้งแต่วันที่ ๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๐ เวลา ๒๓.๐๐ นาฬิกา เป็นต้นมานั้น บัดนี้เหตุการณ์ต่าง ๆ ในบางจังหวัด หมดความจำเป็นตามประกาศพระบรมราชโองการนั้นแล้ว

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ แห่งกฎอัยการศึก พ.ศ. ๒๔๕๗ จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศยกเลิกใช้กฎอัยการศึกดังกล่าวข้างต้นนั้นบางจังหวัด คงประกาศใช้กฎอัยการศึกต่อไปเฉพาะจังหวัดพระนคร จังหวัดธนบุรี จังหวัดนครปฐม จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสาคร จังหวัดสุพรรณบุรี จังหวัดราชบุรี จังหวัดกาญจนบุรี จังหวัดเพชรบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดชลบุรี จังหวัดระยอง จังหวัดจันทบุรี จังหวัดตราด จังหวัดนครนายก จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จังหวัดสระบุรี จังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดอ่างทอง และจังหวัดชัยนาท ส่วนจังหวัดนอกจากที่กล่าวนี้เป็นอันเลิกใช้กฎอัยการศึก ทั้งนี้ตั้งแต่วันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๐ เวลา ๒๓.๐๐ นาฬิกา เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๐

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พจน์ สารสิน

นายกรัฐมนตรี

“ประกาศเลิกใช้กฎอัยการศึกในเขตพื้นที่บางจังหวัด,” ราชกิจจานุเบกษา

ประกาศ
เลิกใช้กฎอัยการศึก

— — —

ภูมิพลอดุลยเดช ป.ร.

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศว่า

โดยที่ทรงพระราชดำริว่า ตามที่ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ประกาศใช้กฎอัยการศึกทุกมาตราทั่วราชอาณาจักร ตั้งแต่วันที่ ๑๖ กันยายน พ.ศ. ๒๕๐๐ เวลา ๒๓.๐๐ นาฬิกา และต่อมาเมื่อวันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๒๕๐๐ ได้มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้เลิกใช้กฎอัยการศึกในเขตพื้นที่บางจังหวัด คงประกาศใช้กฎอัยการศึกอยู่บางจังหวัดนั้น บัดนี้เหตุการณ์ในจังหวัดต่าง ๆ ที่คงประกาศใช้กฎอัยการศึกอยู่หมดความจำเป็นตามประกาศพระบรมราชโองการนั้นแล้ว

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ แห่งกฎอัยการศึก พ.ศ. ๒๔๘๗ จึงมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศเลิกใช้กฎอัยการศึกในจังหวัดที่ยังมิได้ยกเลิกทุกจังหวัด ทั้งนี้ตั้งแต่วันที่ ๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๑ เวลา ๐๖.๐๐ นาฬิกา เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๐ มกราคม พ.ศ. ๒๕๐๑

ผู้รับสนองพระบรมราชโองการ

พลโท ถ. กิตติขจร

นายกรัฐมนตรี

๑ "ประกาศเลิกใช้กฎอัยการศึก." ราชกิจจานุเบกษา ๗๕ (๑๐ มกราคม

๒๕๐๑) : ๖.

บทกำหนดโทษ

ตามพระราชบัญญัติกฏอัยการศึก พุทธศักราช ๒๔๕๙ มิได้มีบทลงโทษไว้
กล่าวคือไม่ใ้กำหนดโทษไว้ลงแก่ผู้กระทำความผิด ตามธรรมเนียมกฎหมายที่ออกมา
ต้องมีบทลงโทษแก่ผู้ฝ่าฝืนบทกฎหมายนั้น แม้แต่พระราชบัญญัติเกณฑ์พล เมืองอุดร
ภูธร พุทธศักราช ๒๔๖๔ ก็ยังใ้วางบทกำหนดโทษไว้ตามมาตรา ๕๕, ๕๐
๕๑ และ ๕๒ ดังนี้

๑. บทกำหนดโทษเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร

เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารจะตองถูกลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้ ดังนี้

- ก. ใ้สิทธิแห่งการเกณฑ์โดยมิได้รับอำนาจใ้ทำได้ตามพระราชบัญญัตินี้
- ข. ใ้สิทธิแห่งการเกณฑ์โดยไม่มีเหตุผลอันเพียงพอ กล่าวคือจงใจ
เกณฑ์คน สัตว์ หรือสิ่งของที่ไม่มีความตองการสำหรับราชการ โดยแท้จริง หรือเกณฑ์คน
สัตว์ หรือสิ่งของซึ่งเกณฑ์ไม่ใ้ตามพระราชบัญญัตินี้
- ค. กักขัง หรือขู่เชือด เจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่นหรือพลเรือนคนใด

ในการเกณฑ์นั้น

การกระทำความผิดดังกล่าวนี้ใ้ลงโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือนหรือปรับไม่เกิน
๒๐๐ บาท หรือทั้งสองสถานด้วยกัน

๒. บทกำหนดโทษเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครองท้องถิ่น

ผู้ใดเป็นเจ้าหน้าที่ปกครองท้องถิ่น และในขณะที่ทำการตามหน้าที่ใ้ได้รับ
คำขอร้องของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร เพื่อให้จัดการเกณฑ์โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว และ
ชักชวนหรือจงใจ ละเลย ไม่ออกหมายเกณฑ์ใ้ หรือจงใจ ชักช้าว่าง เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร
ในเวลาปฏิบัติการตามหน้าที่โดยประการอื่นใ้รู้ ใ้ลงโทษจำคุกไม่เกิน ๖ เดือน หรือ
ปรับไม่เกิน ๒๐๐ บาท หรือทั้งสองสถานด้วยกัน

ถ้าได้กระทำความผิดที่กล่าวข้างบนนี้ ในเวลาสงครามหรือในเวลา
และในเขตที่ได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก ให้ลงโทษจำคุกไม่เกิน ๕ ปี หรือปรับไม่เกิน
๒,๐๐๐ บาท หรือทั้งสองสถานด้วยกัน

๓. บทกำหนดโทษราษฎร

พลเรือนคนใดถูกเรียกร้องให้ปฏิบัติตามการเกณฑ์โดยชอบด้วยกฎหมายแล้ว
และชักขึ้นหรือจงใจจะเลยไม่ปฏิบัติตามการเกณฑ์นั้น หรือจงใจ ชักขวาง เจ้าหน้าที่
ในเมื่อปฏิบัติการตามหน้าที่โดยพระราชบัญญัตินี้ หรือให้ถ้อยคำซึ่งตนรู้ว่าเป็นเท็จในข้อ
สำคัญใด ๆ เพื่อหลีกเลี่ยงการเกณฑ์ ทานให้ลงโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับ
ไม่เกิน ๑๐๐ บาท หรือทั้งสองสถานด้วยกัน

ถ้าได้กระทำความผิดที่กล่าวข้างบนนี้ ในเวลาสงครามหรือในเวลาและใน
เขตที่ได้ประกาศใช้กฎอัยการศึก ให้ลงโทษจำคุกไม่เกิน ๓ ปี หรือปรับไม่เกิน ๑,๐๐๐ บาท
หรือทั้งสองสถานด้วยกัน

พลเรือนคนใดถูกเกณฑ์โดยชอบด้วยกฎหมายให้ทำการอันใดด้วยกำลัง
ตนเอง โดยให้เป็นคนขับ หรือบุคคลซึ่งเป็นผู้ควบคุมสัตว์ หรือยานพาหนะ ได้แก่ ม้า
มาต่าง มาลาก โกลระบือ และสัตว์พาหนะอื่น ๆ หรือเป็นคนหาบหาม หรือเกณฑ์
แรงงานคนงานรถไฟ หรือคนงาน คนทำการ คนเก็บข้าวสาร ที่อาจเป็นประโยชน์
แก่กิจการของกองทัพ ถ้าละทิ้งหน้าที่ของตนหรือจัดหาผู้อื่นมาแทนตน โดยมีใ้ได้รับอนุญาต
ให้ต้องโทษตามที่กล่าวมาแล้วข้างตน

การที่พระราชบัญญัติกฎอัยการศึกมิได้กำหนดบทลงโทษไว้ เนื่องจากมีกฎหมายอื่น
ที่สามารถนำมาใช้ได้อยู่แล้ว เช่น ประมวลกฎหมายอาญา เป็นต้น นอกจากนั้นในเขต
ประกาศใช้กฎอัยการศึก เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจเหนือเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือนในส่วน
ที่เกี่ยวกับการรักษาความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองอยู่แล้ว ผู้ใดชักขึ้นก็มีความผิดฐาน
ชักคำสั่งเจ้าพนักงาน เพราะตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๔ ได้บัญญัติไว้ว่า
คำว่าเจ้าพนักงานที่ใช้ในประมวลกฎหมายอาญานั้น หมายความถึงบรรดานายทหารบก

ทหารเรือ ชั้นสัญญาบัตร ที่อยู่ในกองประจำการนั้นด้วย เมื่อไต่ถามต้นเหตุหมายไต่
ก็สามารถนำบทกฎหมายในเรื่องนั้น ๆ มาลงโทษแก่ผู้กระทำความผิดได้

การกระทำของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารในเวลาประกาศใช้กฎอัยการศึกนั้น แม้ว่า
เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารจะมีอำนาจก็จริงอยู่ แต่ที่อรรถรังกระทำการให้เป็นไปโดย
สุจริตในขอบเขตของกฎหมาย มิฉะนั้นผู้กระทำความผิดต้องรับผิดชอบทั้งในทางแพ่งและอาญา
เช่น เมื่อคราวปราบกบฏในปีพุทธศักราช ๒๔๗๖ ซึ่งขณะนั้นได้มีการประกาศใช้กฎ
อัยการศึก แต่รัฐบาลก็ยังเป็นห่วงถึงการกระทำของเจ้าหน้าที่จนถึงแก่ออกพระราช
บัญญัติคุ้มครองผู้กระทำการ โดยสุจริต ตามหน้าที่ในการปราบกบฏ พุทธศักราช ๒๔๗๖^๑
ตามพระราชบัญญัติดังกล่าวนี้จะเห็นได้ว่าคุ้มครองเฉพาะผู้กระทำการ โดยสุจริต และ
ตามหน้าที่ในการปราบปรามกบฏเท่านั้น ส่วนผู้ที่กระทำไปโดยไม่สุจริตถือโอกาสแอบอ้าง
หน้าที่เพื่อประโยชน์ของตนเองหรือผู้อื่น หากได้รับความคุ้มครองจากกฎหมายไม่

ในกรณีที่ใช้กฎอัยการศึก พ.ศ. ๒๔๕๗ มิได้มีบทกำหนดโทษไว้โดยตรงนี้
ได้มีการพิจารณากันหลายครั้ง ดังเช่นในการประชุมสภาเกล้าใหม่เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๒^๒
ได้มีผู้เสนอขอแก้ไขกฎอัยการศึก พ.ศ. ๒๔๕๗ โดยให้เหตุผลว่าที่จำเป็นต้องแก้ไข
กฎอัยการศึกให้ไม่มีบทกำหนดโทษก็เพราะว่าหากประชาชนซัดสั่นก็ไม่มีบทลงโทษ ในการ
ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งเจ้าพนักงานนั้นในทางกฎหมายพลเรือนได้กำหนดโทษไว้เพียง ๑๐ วัน
เท่ากันหมดเป็นการน้อยไป ควรจะได้กำหนดโทษไว้ต่างกันตามความสำคัญของคำสั่งและ
ความสำคัญของอำนาจหน้าที่ที่จะต้องรับผิดชอบในการรักษาความสงบและความปลอดภัย
ของประเทศในยามฉุกเฉิน เรื่องนี้ถ้าเปรียบเทียบกับของทหารแล้วถ้าไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง
มีโทษหนักกว่ากันมาก ซึ่งประธานสภาฯ ได้ชี้แจงว่าให้ไปศึกษารายละเอียดก่อน และ

^๑ "พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้กระทำการ โดยสุจริตตามหน้าที่ในการปราบกบฏ
พุทธศักราช ๒๔๗๖," ราชกิจจานุเบกษา ๕๐ (๘ มีนาคม ๒๔๗๖) : ๔๖๗.

^๒ "รายงานการประชุมสภาเกล้าใหม่ ครั้งที่ ๒/๒๕๐๒," (๒๑ เมษายน
๒๕๐๒).

ควรศึกษาเรื่องของต่างประเทศประกอบด้วย เหตุใดกฎอัยการศึก พ.ศ. ๒๔๕๗ จึงไม่มีบทกำหนดโทษใดกล่าวมาในตอนต้นแล้วากฎอัยการศึกเป็นเครื่องมือของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารได้ใช้สำหรับรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยแห่งประเทศชาติ และช่วยในการปราบปรามราชศัตรูให้ได้ผลสำเร็จ ตามหน้าที่ของทหารที่มีต่อรัฐ เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารย่อมมีอำนาจทางคานยุทธการ โดยตรง และรุนแรงอยู่แล้ว จึงไม่มีความจำเป็นต้องมีบทกำหนดโทษในกฎอัยการศึกอีกแต่อย่างใด และเมื่อเปรียบเทียบกฎอัยการศึก พุทธศักราช ๒๔๕๗ กับกฎอัยการศึก ลง ๙ สิงหาคม ค.ศ. ๑๘๘๕ ของฝรั่งเศสแล้ว กฎอัยการศึกของฝรั่งเศสก็ไม่มีบทกำหนดโทษเช่นเดียวกัน

ในปี พ.ศ. ๒๔๑๑ กรมยุทธการทหารบกได้เสนอขอจัดของทางคานยุทธการให้กระทรวงกลาโหมพิจารณาเกี่ยวกับบทกำหนดโทษ สำหรับผู้กระทำการฝ่าฝืนต่อคำสั่งของเจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร จึงเห็นสมควรเพิ่มบทกำหนดโทษไว้ในกฎอัยการศึกด้วย สภากลาโหมจึงได้มอบให้สำนักงานปลัดกระทรวงรับไปพิจารณานโยบายขอจัดของทางคานยุทธการ สำนักงานปลัดกระทรวงจึงได้เชิญผู้แทนส่วนราชการ เข้าร่วมที่ประชุมที่ประชุมพิจารณาแล้วลงมติว่า การใช้มาตรการทางทหารย่อมใช้ได้รุนแรงกว่าการที่จะกำหนดโทษ จึงไม่ควรกำหนดโทษไว้ในกฎอัยการศึก การลงโทษยอมเป็นไปตามกฎหมายอื่นที่มีอยู่ และใช้บังคับถึงอยู่แล้ว สักแต่จะเลือกใช้วิธีใด"

พระราชบัญญัติกฎอัยการศึกกับพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน

พระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พุทธศักราช ๒๔๕๕^๑ เป็นกฎหมายที่มีลักษณะการบังคับใช้ ฟ้องร้องเกี่ยวกับพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก

^๑ "พระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน," ราชกิจจานุเบกษา ๒๙ (๑๑ มีนาคม ๒๔๕๕) : ๒๓๘.

พุทธศักราช ๒๔๕๗ กล่าวคือ เป็นกฎหมายที่กระทันหันที่เห็นถึงสิทธิเสรีภาพของประชาชน
ทั้งนี้เพื่อให้การบริหารราชการในยามที่ประเทศชาติตกอยู่ในสถานการณ์ฉุกเฉินเป็นไปด้วยความ
ความเรียบร้อย ดังปรากฏอยู่ในคำปรารภในการตราพระราชบัญญัตินี้ว่า "โดยที่เป็นการสมควร
กำหนดวิธีบริหารราชการบางประการไว้ในเมื่อมีสถานการณ์ฉุกเฉิน เพื่อความมั่นคง
หรือความปลอดภัยแห่งราชอาณาจักร ความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดีของประชาชน
และสวัสดิภาพของพลเมือง" จึงโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัตินี้ไว้

๑... เหตุที่ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินและเมื่ออำนาจประกาศ

ตามคำปรารภในพระราชบัญญัติฉบับนี้ก็เพื่อให้การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินเป็นไปโดยความเรียบร้อย และเมื่อเห็นว่าท้องที่ใดเกิดความไม่สงบเรียบร้อยขึ้นก็จะประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในท้องที่นั้น เหตุที่สถานการณ์ฉุกเฉินจะประกาศใช้คือ

- ก. สถานการณ์อันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงหรือความปลอดภัยแห่งราชอาณาจักร
- ข. ประเทศตกอยู่ในภาวะคับขัน
- ค. ประเทศตกอยู่ในภาวะการรบหรือสงคราม
- ง. เพื่อรักษาเอกราชของประเทศชาติ
- จ. รักษาสวัสดิภาพของประชาชนให้อยู่ในความมั่นคงปลอดภัย
- ฉ. เพื่อรักษาการปกครองระบอบประชาธิปไตย

การพิจารณาว่าเหตุดังกล่าวนี้จะมีร้ายแรงขึ้นไหน ย่อมอยู่ในดุลยพินิจของรัฐบาลที่ปกครองประเทศซึ่งทราบภาวะความเป็นไปของบ้านเมืองที่อยู่แล้วว่ามี ความจำเป็น และความร้ายแรงที่จะต้องประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินหรือไม่เพียงใด การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินนั้น ผู้มีอำนาจประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินได้แก่นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ที่จะพิจารณาคำเป็นการใดหลายประการ เช่น ประกาศห้ามบุคคลออกนอกเขตสถาน ตั้งแต่เวลาใด ถึงเวลาใด ซึ่งอำนาจนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีกระทรวงมหาดไทย ในเมื่อประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินมีประการใดบางจะได้อีกกล่าวต่อไป

๒. การบังคับตามพระราชบัญญัติฉบับนี้

พระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณฉุกเฉิน พุทธศักราช ๒๔๙๕ นี้ เป็นพระราชบัญญัติที่ออกมาแล้ว มิได้มีผลเป็นบทบัญญัติให้ใช้บังคับได้ทันทีไม่ เช่นเดียวกับพระราชบัญญัติกฏอัยการศึก คือออกเป็นพระราชบัญญัติไว้แต่ยังไม่ใช้จนกว่า จะได้มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินแล้วจึงจะใช้บังคับได้

๓. พื้นที่ที่ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน

การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินตามพระราชบัญญัติฉบับนี้จะประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินทั่วราชอาณาจักรก็ได้ หรือจะประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในท้องที่ใดก็ได้ สุดแล้วแต่ ความจำเป็นโดยพฤติการณ์ การที่จะประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในท้องที่ใด หรือประกาศ ทั่วราชอาณาจักร อยู่ในพิจารณาของรัฐบาล โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย เป็นผู้พิจารณาเสนอความเห็นว่ท้องที่ใดที่มีพฤติการณ์ร้ายแรงที่ต้องประกาศสถานการณ์ ฉุกเฉิน แต่ต้องบอกให้ชัดเจนว่าประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่ใด

๔. ตอกระบุวัน เวลา ประกาศ

การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน จะต้องบอกวัน เดือน ปี และเวลา ที่ประกาศใช้ ตลอดจนท้องที่ที่ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน ก็ต้องบอกไว้โดยชัดเจน เพื่อให้ประชาชนในท้องที่นั้น ๆ ทราบว่า หน้าที่ของประชาชนที่มีต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร ในสถานการณ์ฉุกเฉินจะต้องปฏิบัติเช่นนี้ประการใดบ้าง และเมื่อประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน แล้ว เป็นหน้าที่ของฝ่ายบริหารคือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย หรือนายกรัฐมนตรี จะต้องดำเนินการตามกฎหมาย กล่าวคือ

- ก. ต้องประกาศเป็นลายลักษณ์อักษร
- ข. ต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษา
- ค. ประกาศทางวิทยุหรือโทรทัศน์
- ง. นำประกาศไปปิดที่ชุมนุมชนที่ ๆ ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน

๕. ท้องแจ้งสาเหตุที่ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน

ในการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินจะท้องแจ้งเหตุสถานการณ์อันจำเป็นที่ท้องประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน คือเหตุตามข้อ ๑ ประการหนึ่งประการใดเกิดขึ้นท้องแจ้งให้ประชาชนทราบในประกาศนั้นด้วย เพราะราษฎรอาจจะถูกฝ่ายบริหารประกาศห้ามตามอำนาจในพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้หลายประการ ตามนัยแห่งมาตรา ๕ ถึงมาตรา ๑๔

๖. การเลิกสถานการณ์ฉุกเฉิน

เมื่อประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในท้องที่ใดแล้ว หากสถานการณ์ฉุกเฉินตามประกาศใดสิ้นสุดลง จะต้องประกาศยกเลิกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินนั้นเสีย การประกาศก็ทำนองเดียวกับการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน โดยท้องบอกวัน เวลา ที่ยกเลิกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน และท้องทำนองเดียวกันผู้มีอำนาจประกาศเลิกก็คือผู้มีอำนาจประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน ได้แก่ นายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

๗. อำนาจฝ่ายบริหาร

แยกพิจารณาได้ ๒ ประการ คือ

ก. อำนาจของนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

๑. ประกาศห้ามมิให้บุคคลใดออกนอกเขตสถาน ภายในระหว่างระยะเวลาซึ่งได้ประกาศกำหนดไว้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

๒. ประกาศห้ามมิให้มีการชุมนุมหรือมั่วสุมกัน ณ ที่ใด ๆ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

๓. ประกาศห้ามมิให้ผู้ใดทำการโฆษณา หรือพิมพ์เอกสาร ซึ่งเห็นว่าจะกระทบกระเทือนถึงความมั่นคงหรือความปลอดภัยแห่งราชอาณาจักร หรือเป็นการก่อกวนความสงบเรียบร้อยของประชาชน

๔. ห้ามบุคคลออกนอกราชอาณาจักร ในเมื่อมีเหตุอันควร
เชื่อได้ว่าจะเป็นการกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงหรือความปลอดภัยของประเทศ

๕. สั่งให้ตรวจหมายหรือเอกสารของบุคคลที่มีพฤติการณ์สงสัยว่า
ได้คบคิดกับคนในต่างประเทศ เพื่อกระทำการใด ๆ เป็นการเสียหายแก่ประเทศ

๖. ห้ามบุคคลต่างคว้าวเข้าไป หรืออยู่ในเขตท้องที่ที่มีความสำคัญ
ทางการรักษาความมั่นคง

๗. ห้ามมิให้คนต่างคว้าวประกอบการใด ๆ เพื่อประโยชน์ในการ
รักษาความมั่นคง หรือปลอดภัยหรือสวัสดิภาพประชาชน

อำนาจของฝ่ายบริหาร เมื่อประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินแล้วตามหมายเลข ๑
ถึง ๗ นี้ เป็นอำนาจของนายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้รักษา
การตามพระราชบัญญัติที่จะออกประกาศได้ แต่การประกาศของนายกรัฐมนตรี และ
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยที่จะประกาศตามหมายเลข ๑ ถึง ๗ นี้ จะต้องประกาศ
เป็นลายลักษณ์อักษร และนำไปปิดประกาศไว้ในท้องที่ที่ประกาศหานั้น โดยต้องระบุใน
การห้ามให้ชัดเจน ประกาศที่ออกดังกล่าวแล้วต้องประกาศในราชกิจจานุเบกษาเสมอ

มีข้อสังเกตว่าประกาศห้ามบุคคลออกนอกเขตสถาน ภายในระยะเวลาซึ่ง
ประกาศกำหนดไว้นั้น มิได้ใช้บังคับแก่ทหารหรือตำรวจประจำการ หรือบุคคลที่ได้
กำหนดยกเว้นไว้ในประกาศ ทั้งนี้เพราะทหารก็คื ตำรวจก็คื มีหน้าที่ในการรักษา
ความสงบเรียบร้อยของบ้านเมืองเช่นเดียวกัน เมื่อเกิดเหตุการณ์ไม่สงบขึ้นตำรวจก็มี
หน้าที่ปราบปรามรักษาความสงบก่อนในชั้นแรก หากไม่สามารถจะรักษาความสงบได้
หรือปราบปรามให้สงบไม่ได้ก็จำเป็นต้องใช้กำลังทหารเข้าช่วยเหลือปราบปราม การห้าม
บุคคลออกนอกเขตสถานตามพระราชบัญญัตินี้จึงมิได้ใช้บังคับแก่ทหารตำรวจประจำการ หรือ
บุคคลที่ยกเว้นไว้ความประกาศ ซึ่งอาจจะ เป็นเจ้าหน้าที่ของฝ่ายบริหารที่มีหน้าที่รักษาความ
สงบตามประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน

ข. อำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่

๑. พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจเข้าไปในเคหสถาน หรือสถานที่ใด ๆ ระหว่างพระอาทิตย์ขึ้นถึงพระอาทิตย์ตก เพื่อตรวจค้น เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีผู้กระทำการฝ่าฝืนบทแห่งพระราชบัญญัตินี้

๒. มีอำนาจจับกุมบุคคลที่สงสัยว่าได้กระทำการ หรือพยายามกระทำการใด ๆ อันเป็นภัยต่อความมั่นคง และมีอำนาจจับกุม คุมขัง บุคคลดังกล่าวเพื่อสอบสวนได้ ไม่เกิน ๗ วัน

๔. บทกำหนดโทษ

พระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณฉุกเฉิน พุทธศักราช ๒๕๕๕ นี้ นับว่ามีลักษณะเป็นกฎหมายที่สมบูรณ์แบบ กล่าวคือ มีบทกำหนดโทษผู้ฝ่าฝืนไว้ด้วย อันมีลักษณะสภาพบังคับ แต่อย่างไรก็ตามบทกำหนดโทษนี้ไม่อาจใช้บังคับได้ในทันที เช่น กฎหมายอื่น แต่จะมีผลใช้บังคับได้ก็ต่อเมื่อมีการประกาศใช้โดยผู้ที่มีอำนาจประกาศแล้วเท่านั้น พระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณฉุกเฉินได้วางบทกำหนดโทษไว้ ตาม มาตรา ๑๕ ถึงมาตรา ๑๘ คือ

ก. รัฐมนตรีประกาศห้ามผู้ใดออกนอกเคหสถาน ถ้าผู้ใดฝ่าฝืน มีโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ข. รัฐมนตรีประกาศห้ามชุมนุมวิสาขบูชาหรือทำการ โยธนาหรือพิมพ์เอกสาร ผู้ใดฝ่าฝืนมีโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ค. รัฐมนตรีห้ามผู้ใดมิให้ออกนอก ราชอาณาจักร ผู้ใดฝ่าฝืนมีโทษจำคุกไม่เกินสิบปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ง. คนกลางควาฝ่าฝืนคำสั่งรัฐมนตรีที่ห้ามเข้าไปหรืออยู่ในบริเวณ เขตท้องที่อันมีความสำคัญทางการรักษาความมั่นคงหรือความปลอดภัยแห่งราชอาณาจักร หรืออุกฤษฏศาสตร์ หรือฝ่าฝืนคำสั่งห้ามประกอบการใด ๆ เพื่อประโยชน์ในการรักษาความมั่นคงหรือความปลอดภัยแห่ง ราชอาณาจักร หรือสวัสดิภาพของประชาชน ให้เนรเทศ ออกนอก ราชอาณาจักร

จ. ผู้ใดละสมอาวูรป็น เครื่องกระสุนปืน หรือวัตถุระเบิด
ในหลวงไทยตามที่มีบัญญัติไว้ในกฎหมายว่าด้วยกาะนั้นเป็นทรัพย์สิน ถ้าเป็นคนต่างด้าว
เมื่อพ้นไทยแล้วให้เนรเทศออกนอกราชอาณาจักร

๕. ขอเปรียบเทียบระหว่างพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก พุทธศักราช ๒๔๕๗
กับพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน

เมื่อได้พิจารณาเกี่ยวกับพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก และพระราชบัญญัติ
ว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินแล้ว จะเห็นได้โดยแจ่มชัดว่า พระราช
บัญญัติทั้งสองนี้มีทั้งที่เหมือนกันและแตกต่างกัน ดังต่อไปนี้คือ

ก. พระราชบัญญัติทั้งสองฉบับนี้ เหมือนกันที่เป็นพระราชบัญญัติที่ประกาศ
ออกมาใช้แล้ว แต่มิได้มีบทบัญญัติบังคับใช้กันที่เหมือนพระราชบัญญัติอื่น เช่น พระราช
บัญญัติอาวูรป็น เมื่อประกาศใช้บังคับก็ผลบังคับใช้แก่ผู้อาวูรป็นใดทันที แต่พระราชบัญญัติ
ทั้งสองฉบับนี้ตราขึ้นไว้เฉย ๆ ยังใช้บังคับไม่ได้ ต่อเมื่อมีการประกาศใช้กฎอัยการศึกแล้ว
พระราชบัญญัติกฎอัยการศึกจึงจะใช้บังคับ ส่วนพระราชบัญญัติบริหารราชการในสถานการณ์
ฉุกเฉินจะใช้บังคับก็ต่อเมื่อประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินแล้ว ฝ่ายบริหารจึงจะมีอำนาจประกาศ
ห้ามตามนัยข้อ ๕ ได้

ข. ในเขตที่ประกาศใช้กฎอัยการศึก เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหาร มีอำนาจ
เหนือเจ้าหน้าที่ฝ่ายพลเรือน พระราชบัญญัติกฎอัยการศึกจึงเป็นการให้อำนาจเจ้าหน้าที่
ฝ่ายทหาร ส่วนพระราชบัญญัติบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน เป็นการให้อำนาจ
แก่เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหาร คือ นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

ค. เมื่อประกาศใช้กฎอัยการศึกแล้ว เจ้าหน้าที่ฝ่ายทหารมีอำนาจ
เต็มที่ที่จะตรวจค้น เกณฑ์ ห้าม ยึด เข้าอาศัย ทำลาย หรือจับได้ใคร่ทั้งสิ้น แต่การ
ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินให้อำนาจฝ่ายบริหารในการที่จะประกาศห้าม ตรวจค้น จับกุม
มาสอบสวนได้ไม่เกิน ๗ วัน แต่ฝ่ายบริหารไม่มีอำนาจเกณฑ์หรือทำลายเหมือนพระราช
บัญญัติกฎอัยการศึก

ง. ตามพระราชบัญญัติกฎอัยการศึก ไม่มีพระราชวังไทยผู้ใดทำความผิดประการใดก็ถึงโทษไปตามบทกฎหมายที่กระทำความผิดนั้น แต่พระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉินได้บัญญัติให้พระราชวังไทยไว้ ผู้ใดฝ่าฝืนมีโทษตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พุทธศักราช ๒๕๕๕ มาตรา ๑๕ ถึงมาตรา ๑๘

จ. เหตุที่จะประกาศใช้กฎอัยการศึกกับประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินต่างกัน ประกาศใช้กฎอัยการศึกใช้ในเมื่อมีเหตุจำเป็นเพื่อรักษาความเรียบร้อยซึ่งจะมีภัยมาจากภายนอกหรือภายในราชอาณาจักร หรือเมื่อมีสงครามหรือจลาจลเท่านั้น สำหรับสถานการณ์ฉุกเฉินจะประกาศใช้เมื่อสถานการณ์อันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคง หรือความปลอดภัยแห่งราชอาณาจักร หรืออันอาจทำให้ประเทศตกอยู่ในภาวะคับขัน หรือภาวะการรบหรือสงคราม เมื่อพิจารณาแล้วมีเหตุที่ประกาศคล้ายกัน แต่ความจริงต่างกัน ประกาศใช้กฎอัยการศึกต้องจำเป็นเพื่อรักษาความเรียบร้อย เมื่อมีภัยมาจากภายนอกหรือภายในราชอาณาจักร แต่ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน เมื่อมีสถานการณ์วุ่นวายขึ้นในราชอาณาจักร อันอาจกระทบกระเทือนต่อความปลอดภัย ก็จะประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน

ฉ. ผู้มีอำนาจประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินกับผู้มีอำนาจประกาศใช้กฎอัยการศึกต่างกัน ประกาศใช้กฎอัยการศึกเวลาปกติ เป็นอำนาจพระมหากษัตริย์ที่จะประกาศพระบรมราชโองการ แต่ในเวลาที่มีสงครามหรือมีการจลาจล ผู้บังคับบัญชาทหาร ณ ที่นั้นซึ่งมีกำลังทหารอยู่ในบังคับไม่น้อยกว่าหนึ่งกองพัน ส่วนสถานการณ์ฉุกเฉินเป็นอำนาจของฝ่ายบริหารที่จะเสนอให้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินซึ่งได้แก่นายกรัฐมนตรี กับรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

ช. การประกาศใช้กฎอัยการศึกก็เพื่อให้ฝ่ายทหารรักษาความเรียบร้อยและรักษาความสงบของประชาชน ตามมาตรา ๖ แห่งกฎอัยการศึก แต่การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินให้อำนาจฝ่ายบริหารที่จะรักษาความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชนพลเมือง และรักษาสวัสดิภาพของพลเมืองในเมื่อมีสถานการณ์ฉุกเฉินดังปรากฏในคำปรารภของพระราชบัญญัตินี้แล้ว

การประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินได้เคยมีการประกาศใช้ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภาคเหนือ ภาคอีสาน ของประเทศไทย ในพ.ศ. ๒๕๕๒ และ พ.ศ. ๒๕๕๓ อยู่หลายครั้ง หลังจากนั้นก็ได้มีการประกาศใช้อีกเลย จนกระทั่งเมื่อวันที่ ๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๖๓ ได้มีการประกาศใช้อีกครั้ง ในท้องที่กรุงเทพมหานคร เนื่องจากมีบุคคลบางจำพวกประกอบด้วยบุคคลอันธพาลเป็นส่วนใหญ่ ใ้ก่อความไม่สงบขึ้นในกรุงเทพมหานคร มีการเผาทำลายทรัพย์สินของทางราชการและของประชาชน ทำร้ายเจ้าหน้าที่และก่อวินาศกรรมอันเป็นการกระหนกระเหี้ยนสวัสดิภาพของประชาชน ทำให้เกิดสถานการณ์อันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงหรือความปลอดภัยแห่งราชอาณาจักร ดังจะเห็นได้จากประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินดังต่อไปนี้

ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน
ในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร

โดยที่ปรากฏว่ามีบุคคลบางจำพวกประกอบด้วยบุคคลอันธพาลเป็นส่วนใหญ่ ก่อความไม่สงบขึ้นในกรุงเทพมหานคร มีการเผาทำลายทรัพย์สินของทางราชการและของประชาชน ทำร้ายเจ้าหน้าที่และก่อวินาศกรรมเป็นการกระหนกระเหี้ยนสวัสดิภาพของประชาชน ทั้งนี้ทำให้เกิดสถานการณ์อันอาจเป็นภัยต่อความมั่นคงหรือความปลอดภัยแห่งราชอาณาจักร

ฉะนั้นอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๕ และมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๔ นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ให้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในเขตกรุงเทพมหานคร

ตั้งแต่วันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๑๗

ประกาศ ณ วันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๑๗

สัญญา ธรรมศักดิ์

นายกรัฐมนตรี

พลตำรวจตรี อรรถสิทธิ์ สิทธิสุนทร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

ในการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินครั้งนั้น นายกรัฐมนตรี และรัฐมนตรี
ว่าการกระทรวงมหาดไทย ซึ่งเป็นผู้อำนาจประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน และมี
อำนาจแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ได้คำสั่งแต่งตั้ง
พนักงานเจ้าหน้าที่ดังต่อไปนี้

ประกาศ

แต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติ
ว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน

พ.ศ. ๒๕๕๕

โดยที่ได้มีประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร เป็น
กรณีสมควรแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหาร
ราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๕

“ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินในเขตท้องที่กรุงเทพมหานคร” ราชกิจจานุเบกษา
๕๑ (๔ กรกฎาคม ๒๕๑๗) : ๓.

ฉะนั้นอาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการ
บริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๕ จึงแต่งตั้งให้

- ๑. ผู้บัญชาการทหารบก
- ๒. อธิบดีกรมตำรวจ
- ๓. รองอธิบดีกรมตำรวจฝ่ายปราบปราม
- ๔. ผู้บัญชาการตำรวจนครบาล
- ๕. ผู้บัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง
- ๖. นายตำรวจที่มียศตั้งแต่นายร้อยตำรวจขึ้นไป ซึ่งรับราชการใน

กรุงเทพมหานคร

เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่

ประกาศ ณ วันที่ ๔ กรกฎาคม ๒๕๖๓

สัญญา ธรรมศักดิ์

นายกรัฐมนตรี

พลตำรวจตรี อรรถสิทธิ์ สิทธิสุนทร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

ต่อมาเมื่อวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๖๓ ได้แต่งตั้งผู้บัญชาการทหารเรือ ผู้บัญชาการ
ทหารอากาศ และเสนาธิการทหาร เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่เพิ่มเติม^๒

^๑ "ประกาศแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหาร
ราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๕," ราชกิจจานุเบกษา ๘๑ (๔ กรกฎาคม ๒๕๖๓): ๔.

^๒ "ประกาศแต่งตั้งพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อปฏิบัติตามพระราชบัญญัติว่าด้วย
การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๕๕ เพิ่มเติม," ราชกิจจานุเบกษา
๘๑ (๕ กรกฎาคม ๒๕๖๓) : ๑.

หลังจากสถานการณ์ฉุกเฉินได้สิ้นสุดลงแล้ว ฝ่ายบริหารผู้มีอำนาจประกาศ
สถานการณ์ฉุกเฉิน ก็ต้องประกาศยกเลิกสถานการณ์ฉุกเฉิน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ประกาศยกเลิกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน

ตามประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินลงวันที่ ๔ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๗ ประกาศ
สถานการณ์ฉุกเฉินตามความในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการบริหารราชการใน
สถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๕ ในเขตกรุงเทพมหานคร ตั้งแต่วันที่ ๔ กรกฎาคม
พ.ศ. ๒๕๑๗ เป็นต้นไปนั้น

บัดนี้สถานการณ์ฉุกเฉินตามประกาศดังกล่าวข้างต้นนั้นสิ้นสุดลงแล้ว สมควรยกเลิก
ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินได้

ฉะนั้นอาศัยความตามมาตรา ๔ วรรคสาม และมาตรา ๒๑ แห่งพระราชบัญญัติ
ว่าด้วยการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. ๒๕๔๕ จึงประกาศยกเลิกประกาศ
สถานการณ์ฉุกเฉินดังกล่าวข้างต้นนี้ ตั้งแต่วันที่ ๕ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๕๑๗ เวลา ๐๖.๐๐ น.
เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๑๗

สัญญา ธรรมศักดิ์

นายกรัฐมนตรี

พลตำรวจตรี อรรถสิทธิ์ สีทธิสุนทร

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

---

๒ "ประกาศยกเลิกประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน," ราชกิจจานุเบกษา